MUHYİDDÎN İBN ARABİ

Varlık Ağacı

Şeceretu'l Kevn

KİTSAN

ŞECERETU'L KEVN

VARLIK AĞACI

Eş-Şeyhu'l Ekber
MUHYİDDİN İBN.ARABÎ K.S
H.560-638 / M.1164-1240

ve

İBLİS'İN HİKAYESİ

ŞEYH HALİL ABDU'L HAK

Tercüme
Vahdettin İNCE

KİTSAN

Kitsan Yayınları

Tasavvuf Serisi: 25
ŞECERETU'L KEVN

Yazarı: Muhyiddin İbn. Arabi (k.s.)
Tercüme: Vahdettin İnce
Editör: Şükran Eser Göknar
Sayfa Uygulama: A. Onur Şenyurt
Kapak Düzeni: Sabahattin Kanaş

KİTSAN KİTAP
Basın Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Ticarethane Sokak No: 41/3-4 Sultanahmet – İSTANBUL
Tel. 0212 513 67 69 Faks: 0212 511 51 44
www.kitsan.com

İÇINDEKILER

Önsöz……..……..7
Şeyhu'l Ekber A. Muhyiddin Ibn-I Arabî Hazretlerinin
Kisaca Hayati, Görüşleri Ve Eserleri……..…..9
Dost'un Dostunun Dostlarına Seslenişi…….…… 15
Eserin orjinalinin baş ve son sayfası……... 20
Şeceretu'l Kevn / Varlik Ağacı……..…..……. 23
İblis'in Hikayesi……..…… 77

İTHAF

Bu özel eserleri bizlere tanıtan, yayınlamamıza vesile olan, himmetleriyle, yardımcı olan büyüklerimize ithaf ediyoruz.
Ruhları şad, mertebeleri alî, mekanları cennet olsun.
Rabbim onları bizlerden hoşnud eylesin.
Allah cümlesinden hoşnud ve razı olsun.

Tercüme: Vahdettin İnce

1961 yılında Van ilinin Erciş ilçesine'ne bağlı Dinlence (Pertek) köyünde doğdu. İlköğretimini köyünde tamamladı. İlkokula devam ederken bir yandan da köyün medresisinin müderrisi Molla Salih Kozi'den Sarf, Nahiv derslerini aldı. Sonra Erçiş ilçesinin ortaokulunu okudu. Ardından Muş İmam Hatip Lisesine devam etti. Bu arada İslami ilimlerdeki tahsiline de devam etti. Molla Abdurrahman Soskuni'den Hadis derslerini tahsil etti. 1981 yılında girdiği Atatürk Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri Arap Fars ve Edebiyatları Bölümünden 1985 tarihinde mezun oldu. Bugüne kadar çeşitli dergilerde yayımlanmış makaleleri ve kırkın üzerinde tercüme eseri mevcuttur. İslami ilimlerin hemen her alanında tercüme eserler vermiştir. Yayımlanmış olan tercüme eserlerinden bazıları şunlardır: **Fi Zilal'il Kur'ân 10 Cild, El Mizan Fî Tefsiri'l Kur'ân 20 Cild, Et-Tefsiru'l Hadis 7 Cild, Hz. Muhammed'in Hayatı 2 Cild, Ehl-i Beyt Ahlakı, Mutezile ve İnsanın Özgürlüğü Sorunu.**

Ayrıca **Yayınevimiz Kitsan'dan M.İbn el-Arabi Hazretlerinin külliyatından** bazı eserlerinin de tercümeleri yayımlanmıştır. Bunlar sırasıyla şunlardır:

Tefsir-i Kebir Te'vilât 2 Cild. / Evrad / Ruh'ul Kuds,
(Mekarimu'l Ahlâk / Rasulullah (s.a.v.)ın övülmüş ahlakı),
Nurlar Menbaı (Mişkat'ul- Envar),
Nesebu'l Hırka / Tasavvuf Hırkası ,
Kur'ân Mührü / M. İbn Arabi'nin Kendi Kaleminden Derlenmiş Kapsamlı Hayatı
M. İbn Arabi'nin 29 Risalesinin Tercümesi 3 Cild.

Bu risaleler sırasıyla şunlardır:

1- Kitabu'l Fena Fi'l Müşahede / "YOK" olma Kitabı,
2- Kitabu'l Celal ve'l Kemâl,
3- Kitabu'l Elif "Ahadiye",
4- Kitabu'l Celalet "Kelimetullah",
5- Kitabu Eyyami'şe'n / İş ve Durum Günleri Kitabı,
6- Kitabu'l Kurbe,
7- Kitabu'l A'lam Bi İşarati Ehl'l İlham,
8- Kitabu'l Mim ve'l Vav ve'n Nun,
9- Risaletu'l Kasemi'l İlahi,
10- Kitabu'l Ya,
11- Kitabu'l Ezel,
12- Risaletu'l Envar,
13- Kitabu'l İsra İlâ Makami'l Esra,
14- Risaletun Fi Suali İsmail B. Sevdekin,
15- Risaletun İla'l İmam Er'Razi,
16- Risaletun La Yaulu Aleyha,
17- Kitabu'ş Şahid,
18- Kitabu't Teracim,
19- Kitabu'l Menzili'l Kutbi ve Mekalihi ve Halihi,
20- Risaletu'l İntisar,
21- Kitabu'l Kutub,
22- Kitabu'l Mesail,
23- Kitabu't Tecelliyat,
24- Kitabu'l İsfar an Netaici'l Esfar,
25- Kitabu'l Vesaya,
26- Kitabu Hilyeti'l Ebdal..
27- Kitabu Nakşi'l Füsus,
28- El Vasiye,
29- Kitabu İstilahi's Sufiyye.

ÖNSÖZ

Aziz Okurlar...

Allah Rasûlü s.a.v. efendimize, âline, ashâbına tüm Rasullere, Nebîlere, Ehlibeytine, Veliyullaha, onların dostu olma şerefine nali olanlara ve ümmet-i Muhammed'e selam olsun.

Bu eser Allah'ın Sevgilisi, Efendimiz Rasul-i Ekrem (s.a.v.) in hususi velâyetine mazhar olmuş, tasavvuf erbabının zirve isimlerinden, Üstadların öncü üstadı, Dost'un Dostu olma şerefine nail olmuş Şeyhu'l Ekber Muhyiddin İbn. Arabi (k.s.) hazretlerinin dostu Ebu Muhammed Abdulaziz' (r.a.)ın bazı sorularına cevap vermek üzere 1203-1204 kaleme almış olduğu "Şeceretu'l Kevn / Varlık Ağacı" ve Halil Abdu'l Hak Allah kendisinden razı olsun onun tarafından telif olunan "İblisin Hikayesi" adlı kıymetli iki eserin kudretimizin derecesinde yaptırabildiğimiz Türkçeye tercümesidir.

Öncelikle "Allah erlerinden zuhura gelen eserler; müessir-i hakikî olan Hazreti Allah C.C. dır" inancı ve bu gibi eserlere hizmetin de Cenab-ı Hakk'ın büyük bir lütfû olduğu bilinciyle "Elhamdulillah" der ve Rabbimize hudutsuz şükürler ederiz. Acizliğimizi ikrar ederek her tür hata ve kusurlarımızın affını öncelikle Cenab-ı Şeyh'(k.s.)dan, Halil Abdu'l Hak efendiden büyüklerimizden ve siz okurlarımızdan dileriz.

Bu kıymetli eserin sahibi olan Şeyhu'l Ekber (r.a) hazretleri gerek eserin başlangıcında gerekse içersinde eserini ve eserini telif etmesinin sebebini o kadar güzel

tanıtmıştır ki bu kıymetli eserin tanıtımına bizlerin lisanları yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla sözü eserin sahibi olan Şeyhu'l Ekber hazretlerine bırakıyoruz.

Hakkın Rahmet ve mağfireti ümmeti Muhammedin, Cenab-ı Şeyh'in yakınlarının, ailesinin, sevenlerinin ve okurlarının temiz ruhlarına olsun. Ardından da Efendimizin tavsiyesine uyarak, Onun bizlere öğrettiği gibi şöyle niyaz ederiz:

– Allah'ım! Bizlere hayrı işittir ve hayra muttali kıl. Bizi afiyetle rızıklandır ve afiyetimizi devamlı eyle. Allah'ım Kalplerimizi takva üzerinde birleştir. Bizi, senin sevdiğin ve razı olduğun şeyleri daima işlemeye muvaffak eyle.

Ve.. Allah'ım okurlarımıza ve bizlere bu ve benzeri "ÖZEL" eserlerden, yayınlamış olduğumuz ve sonsuz kereminle bağışının ölçüsünde yayınlayacağımız diğer eserlerden amacına uygun istifade etmemizi şükrüyle, hazmıyla lütfen nasib eyle. Yayınevimize bu gibi eserleri daim yayınlamayı, nasiblilerine ulaştırmayı bahş eyle. Sevdiğin ve razı olduğun Muhammedî "kul" olabilmeyi cümlemize ihsan eyle.

Dostlar!.. Gönülleriniz Allah Celle Celalehû'nun, Allah Rasûlu'nün ve dostlarının muhabbetiyle dolsun ve Allah Muîn'niniz olsun.

Bu eserleri yayınlamamıza vesile olanlara, hizmet edenlere huzurunuzda teşekkür ederiz.

OKU'yanlara ve okurlarımıza selâm olsun.

KİTSAN YAYINEVİ

ŞEYHU'L EKBER
A. MUHYİDDİN İBN-İ ARABÎ HAZRETLERİNİN KISACA HAYATI, GÖRÜŞLERİ ve ESERLERİ

İsimleri, Soyu:

H.560-638/M.1164-1240 yılları arasında yaşamış olan Cenab-ı Şeyh'in bilinen yüce isimleri; Ebubekir Muhyiddin İbn. Muhammed bi Ali bin al-arabî at-Taî al Hatemî, İbn-u Süraka, Kibrîti Ahmer, Rehberi Âlem, Kutbu'l-Ârifin, Şeyhu'l A'zam'dır. Abdullah Muhyiddin al-Arabî ve Şeyhu'l Ekber, İbn'i Arabî isimleri onun en tanınmış olan isimleridir. Tasavvuf büyükleri arasında ise; Hazreti Muhammed'in velâyet mührü manâsına gelen "Hatmu'l-Vilâyet el Muhammediyye" diye anılmıştır. Kendileri bu mevzuyla ilgili olarak şöyle buyurmaktadır:

– *"Ben Nebî değilim, Resûl'de değilim, velâkin ben vârisim. Verâset-i Muhammediyye hasebiyle tecelli etmekteyim, Hakikat-i Muhammediyyeden mütecellî olan mâhiyeti, O'nun ilm ü hâlini, kemâlatının bütün sûretini, evlâd-ı sulbisi gibi vâris olarak, verâset-i külliyeyyi cem'iyyetim hasebiyle emr-i Hak ve emr-i Rasûl ile inzal ve tenzil ederim. Ve bu esrarı, sûret-i Muhammediyyeden alıp emr-i Hak ile izhâr etmekle merci'ım ve âkıbetim yine Hazreti Muhammed'dir. Âhıretim için ise hârisim. Bilin ki ben, Rabbimin izniyle size nasihat ediciyim."*

Cenab-ı Şeyh (r.a) Sahabe-i kirâmın cömertliğiyle meşhur Adiy b. Hatem et-Taî'nin kardeşi Abdullah b. Hâtem et-Taî'nin neslinden zuhura gelmiştir. Sahih rivayetlere göre kendileri orta boylu, orta başlı, daima şefkatli bakışlı, açık buğday tenli, münevver yüzlü, beyaz sakallı bir zattı. Alnı açık, hilâle yakın kaşlı, orta ve çekme burunlu, mübârek vücudu zayıf, mütenasib endamlı, el ve ayakları küçük ve lâtifti.

Sabır ve metanette benzersiz, cömerdlikte eşsizdi. O, ahlâkın en üstün örneklerinden birisi olarak ahlâkının temelini daima şefkat ve merhamette görürdü. Herkese en derin bir muhabbetle bakar hatta düşmanları olanlar için bile *“Benim şefaatim beni inkâr edenlere”* buyurarak düşmanları olanlara bile muhabbet beslediğini duyurmuştur.

Onun için büyüklerden birisi: Nefsani hislerden kendisini arıtmış ve halkın arasında Hakk ile olarak Fîsebilillâh “Allah için” daim irşâd görevini yerine getirmiş ve getirmektedir. demiştir. Bir başkası: “Onun ahlâkı Kur’ân’dır, ilmi ilm-ü ledündür, lisanı Hakk’ın lisanıdır” demiştir.

H.560 / M.1165 senesinin Ramazan ayının on yedisine denk gelen Pazartesi günü Endülüs'ün Mursiya kentinde doğmuştur. Arifler arasında bugün “nimet günü” olarak anılmıştır. Cenab-ı Şeyh sekiz yaşına gelince babası Ali Mehmed efendi ile birlikte İşbiliye’ye şimdiki Sevilla şehrine taşınmıştır. Çok küçük yaşta olmasına rağmen oranın ünlü alimlerinden ders alarak Hadis ve fıkıh ilimlerinin yanı sıra birçok ilmi devrinin en ünlü alimlerinden tahsil etmiş üstadlarından icazet almıştır.

Daha sonraları Endüsülüs'te ve Mağrib(Fas) da birçok yerlere gitmiştir. Bu seyahatleri esnasında görüşmüş olduğu birçok alim ve mutasavvıfla yaklaşık eserlerinden edindiğimiz bilgiye göre üç yüz kadar şeyh ile istişarelerde bulunarak çeşitli ilim dallarında bilgi sahibi olmuştur. Görüşmüş olduğu alimler arasında; İbn-i Rüşd, İbn-i Asakir, Ebu'l Ferec İbn-i Cevzî, İbn-i Sekîne, İbn-i Ulvan, Cabir bin Eyyub'un yanı sıra özellikle batınî ilim de söz sahibi olan Cemâlleddin Yunus ibn Yahya al-Kassar, Ebu Abdullah al-Fasî, Ebu al-Hasan bin al-Cami, Şeyh Abdulaziz el-Mehdevi ve Şeyh Ebu Medyen al-Mağribî hazretlerinin isimlerini "El Futuhat-ı Mekkiye" adlı eserinde bizzat bildirmiştir. Özellikle bunlardan ünlü mutasavvıflardan olan Şeyh Ebu Medyen al- Mağribi ve Şeyh Abdulaziz el-Mehdevi hazretlerinden övgüyle bahsetmiştir. Beyazıd-ı Bestâmi k.s hazretlerinden Hallac-ı Mansur hazretlerinden de sevgiyle, övgüyle bahsederek, onların görüşlerine kitablarında çok yer vermiştir. Ayrıca batında Kutb'ul Azam Şeyh Abdulkadir Geylâni hazretleriyle görüştüğünü ondan engin feyizler aldığını ve manen derecelere nail olduğunu söylemiş ve yine Hızır Aleyhisselâm'la manevî hususi arkadaşlığı olduğunu ve kendisine Hızır aleyhisselâm tarafından hırka giydirildiğini beyan etmiştir.

Eserlerinden öğrendiğimize göre ilk Endülüs dışı seyahati Fas(Marakeş)a olmuştur. Oradan H.598 senesinde hac maksadıyla Medine'ye ardından Mekke'ye gitmiş Hicaz'da iki sene kalmıştır. Sonra H.601 tarihinde Bağdat'a gitmiş orada 12 gün kalarak ulemâ ve meşayıhla görüşmüş Abdulkadir Geylâni tarafından

yarım asır evvel kendisine bırakılan elbiseyi giymiştir. Daha sonra önce Kudüs'e oradan da H.607 tarihinde Kahire'ye geçmiş, H.608 tarihinde bir kez daha Bağdat'a gelmiştir. H.611 tarihinde Mekke'ye bir kez daha gitmiş sonra tekrar Musul'a ve Haleb'e sonra da Anadoluya geçerek bir müddet Konya'da kalmıştır. Orada rivayete göre Sadreddin Konevî hazretlerinin dul olan annesiyle evlenmiş ve onu yetiştirmiştir.

Daha sonra Sivas yoluyla Malatya'ya gelmiştir. Orada iki oğlu Sadreddin k.s ve İmadettin k.s ve kitablarında da olağanüstü özelliklerinden bahs ettiği tek kızı Zeyneb dünyaya gelmiştir. Bir müddet burada ailesiyle beraber yaşayan Cenab-ı Şeyh ailesini de yanına alarak Konyaya ardından da Şam-ı Şerif'e giderek yerleşmiştir.

H. 638 tarihinde "Mate Kutbu Humam" ibaresinin remziyle yetmiş sekiz yaşında Hakk'ın rahmetine kavuşmuşlardır. Cebel-i Kasiyun eteğinde Salihiyye adı verilen mahalde defn edilmişlerdir. Kabri şeriflerinin yanında evladlarıda medfun bulunmaktadır. Kabri şerifleri bir müddet sonra kendisine muhalif olan bazı kişilerce tahrib edilmişse de Yavuz Sultan Selim Han tarafından Şam feth olununca Hazreti Şeyh'in "İzâ dehales siynu fiş şıynî yazharu kabri muhyiddînî / Sin şına girerse ben Muhyiddînin kabri meydana çıkar" sözünün tecellisiyle belirlenmiştir. Padişah tarafından türbesi, camisi ve imareti yaptırılmıştır. Hala kabri şeriflerinin bulunduğu mevki etrafında bulunan çarşısı ile bir bereket timsali olarak türbesiyle camisiyle huzur

mevkidir. Dünyanın çeşitli yerlerinden gelen ziyaretçilerini zahiri ve batını ikramlarla karşılamaktadır.

Eserleri:

Telif ettiği eserler, yine kendisinin kendisiyle ilgili olarak kaleme aldığı bir müzekkire de belirttiğine göre toplam iki yüz seksen dokuz (289) eser kaleme almıştır. Eş-Şa'rani el Yevakit ve'l-cevahir adlı eserde İbn-i Arabî'nin geride dört yüz (400) bir başkası ise beş yüz (500) eser bıraktığını söylemiştir.

Bunların en mühimlerinden biri 37 cild olan Mekke'de başlayıp Konya'da devam ettiği ve Şam'da bitirmiş olduğu "Futuhat-ı Mekkiye" ve Şam'da telif ettiği "Fususu'l Hikem" adlı eseridir.

Futuhât, Cenab-ı Şeyh'in hayatını, üstadlarını ve kendi tasavvuf görüşlerinin yanında, telif etmiş olduğu diğer eserlerindeki konuları açıklayan bölümleriyle birlikte, kendisini destekleyen mutasavvıfların görüşlerini ihtiva etmesiyle adeta bir nevî tasavvuf ansiklopedesi mahiyetindedir.

Fusûsu'l-Hikem ise; eserin önsözünde İbn Arabî, Hz. Rasulullah (s.a.v.) görüştüğünü ve kendisine Fusûs kitabını verdiğini beyan ederek şöyle söyler:

– "İmdi… Ben altı yüz yirmi yedi senesinin Muharrem ayının son on gününde Şam bölgesinde gerçekleştirdiğim bir riyazette Rasulullah'ı (s.a.v) gördüm. Elinde bir kitab vardı. Bana dedi ki: "Bu Fusûsu'l-Hikem (Hikmetlerin Mahiyetleri) kitabıdır. O'nu al ve insanların önüne koy, ondan yararlansınlar" dedim ki: Allah'ı, Rasûlünü ve bizden olan emir sahibini, bize

emredildiği gibi duyduk ve itaat ettik. Kendime güvenimi sağladım, niyetimi hâlis kıldım, maksadımı arındırarak kitabı Rasûlullah'ın (s.a.v) belirlediği şekilde insanlara duyurmaya karar verdim.Ne bir arttırmada bulundum, ne de eksiltmeye gittim. O halde Allah'ı dinleyin ve Allah'a dönün."

Cenab-ı Şeyh'in diğer eserlerinden bazıları şunlardır:

Risâlet'ul-Ahlâk

Ankâ'u Mugrib

Divân

Heyâkil el-envâr

Mevâki'un Nucûm

Meşâhid'ul- Kudsiyye

El-Tedbîrât-ul Eşvâk

El-Zaman ve Mârifet'ud Dehr

Mârifet'ul Kutb vel-İmâmeyn...

Allah kendisinden, ailesinden, sevenlerinden ve ümmet-i muhammedden hoşnud ve razı olsun.

Rabbim bizlerden onları hoşnud eyleye...

Not: Cenab-I Şeyh'in hayatı hakkında daha geniş bilgi için Yayınevimizden çıkan "Kur'an Mührü" kitabına bakılması tavsiye olunur.

DOST'un
Dostunun Dostlarına
Seslenişi

Bismillah ve Billah

Eşhedu en lailahe illallah ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve rasuluh

ALLAH adıyla ve Allah ile

Şehadet ederim ilahlar yoktur ancak Allah vardır. Şehadet ederim Muhammed "O"nun kulu ve Rasuludur.

Allah gerçeği söyler ve doğru yola eriştirir.

Allah'ın gerçeği de en hakiki olandır, yoluda en doğru yoldur.

Temiz ve mübarek selam, Allah'ın rahmet ve bereketi Hz. Nebi'nin, ashabının, pak ehlibeytinin, dostlarının, ümmetinin üzerine olsun.

Selam, bizim, Allah'ın salih kullarının ve senin üzerine olsun, rahmet ve bereketiyle, rızasıyla..

Bilin ki ben, size Rabbimin izniyle nasihat ediciyim.

Ey Kardeşim!.. Bil ki, bu risale, Allah'ın sana yönelik en büyük lütuflarından, en değerli hediyelerinden biridir.

Sakın ey kardeşim! “ey bu risaleyi yazan! Benim makamımı ve benim kim olduğumu bilemedin” diyerek nefsini perdeleme. Çünkü bu sözlerle seni kastetmedim. Aksine hakikatlerin gerektirdiği gibi konuştum.

Ki hakikatler bunları tam anlamıyla kuşatıp sınırlandırmış, eksiksiz bir şekilde güvenilecek tarzda açığa çıkarmıştır. Bu sınırlandırmanın içine girmeyen hiçbir Rasul, hiçbir Nebi ve hiçbir Veli yoktur.

Ey bu risaleyi okuyan kimse!

Bu topluluklardan, bu tabakalardan birine mensup olman kaçınılmazdır. İstediğin gruptan olduğunu iddia et. Sana bu hak verilmiştir.

Eğer sadece meleklik iddiasında bulunursan veya Risalet yahut Nübuvvet ya da herhangi bir şey iddiasında bulunursan, hakikatler seni zorlayacak, kulluğa döndürecektir.

Eğer korunursan asıl zeminine döneceksin.

Eğer yüzüstü bırakılsan, hakikatlere karşı kör olsan, ahiretin nimetlerini bu dünyada tüketsen, gelip geçici dünyayı çok uzun bir ideal gibi görsen, başkalarını perdelenmiş, kendini de Allah’ı düşünen ve isabet eden biri olarak görsen, ahirete intikal ettiğin zaman amelinin boşa gittiğini görürsün. Mutluluk veren hakikatler seni kapılarından kovarlar ve derler ki:

-Seni tanımıyoruz. Sen dünyada bizimle beraber değildin ve bizi tanımadın.

Ve.. senin bozguncu ve eksik hayalin seni çağırır ve seni cehennemin ortasına atar.

Hakkın mahlukatı senin için yaratmasına hangi gözle baktıysan ona göre muamele görürsün.

Eğer bir imtihan gözüyle baktıysan, bu durumda eksik bırakma ve önemsememe korkusuyla sakınman ve ölçüyü esas alman gerekir.

Şayet şeref ve yücelik gözüyle baktıysan, bu durumda şükrü eda etmek için alabildiğine kararlı çalışmak ve cehd etmek gerekir.

Allah, nebisine (s.a.v) dünyayı seçmemiş, bilakis Onu bir fakr olarak seçmiştir. Hak, dünya nimetlerini Nebisine (s.a.v.) vermeye razı olmadı, Nebi (s.a.v.) de kızına ve vasisine Ali (r.a.) sunmaya razı olmadı.

Eğer Rasulullahı (s.a.v.) örnek almayacaksan, Hakkın vahiy indirdiği menzili bilmeyeceksen, Allah'ı bilme sınırlarının dışına çıkmış olursun. Rasulullah'ın (s.a.v.) halini sevme ve tabi olma durumuyla bir ilgin kalmaz.

Bir arif, hali itibariyle Hz. Rasulullahın (s.a.v.) haline eşlik etmiyorsa, onunla avam arasında bir fark olmaz. Avama gelince, onlar mubahlara dalmışlardır.

Bilmez misin ki ey nefis!

Bir gece, şu risaleyi kendisine yazdığımız Ebu Muhammed Abdulaziz'le beraberdik ve biz akşam yemeğini yiyorduk. Bir arife dünyanın geniş ölçüde yönelmesinden ve arif'in de kalbini dünyaya

bağlamadan onda tasarruf etmesinden konuşuyorduk. Allah razı olsun şöyle dedi:

- Allah'a yemin ederim ki, yanında bir dirhem olan arif'in kalbindeki boşluk ile yanında iki dirhem olan arifin kalbindeki boşluk aynı değildir. Bilakis, bir dirhem sahibi arifin kalbindeki boşluk, iki dirhem sahibi arifin kalbindeki boşluktan daha büyük olur."

Ey dostum! Ey Ebu Muhammed!..

Bunları sana, sevincimin bir ifadesi olarak anlattım. Bu Risalede güttüğüm amaç, nefsani ve rabbani marifeti ön plana çıkarıp, güzel söze ve salih amele teşvik etmektir. Dostunuz size bu risaleyi Mekke'de -Allah onu korusun ve şereflendirsin- Rebiul evvel ayında altı yüz senesinde yazdı. Bu mektubu bir hafta boyunca tavafta yanında gezdirdi, onu Haceru'l esved'e sürdü, yanından ayırmadı, Kabe'nin yanında bulundurdu. Kabe'ye ve diğer faziletli yerlere uğur ve bereket getirmesi için soktu.

Ey dostum!

Sana hitap ediyorum, Allah'a yemin ederim ki, asıl maksadım benim nefsimdir. Senin dikkatini çekiyorum, hemcinslerimi kast ederken kinayeli olarak kendimi hedef alıyorum. Nefse sürekli hatırlatmada bulunmaya ara vermemek gerekir. Çünkü nefis zelildir. Bu erdemi bütünüyle içselleştirerek ilahi payı elde etmeye kendiliğinden eğilim göstermez.

Ey nefis! Ey zorlukla genişlik arasındaki berzah!

Allah, arz ve sema ehli içinde sadece seni seçti. Her şeyi senin için huzurunda ram kıldı. Seni sınadı. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmuştur:

“Hanginizin daha güzel davranacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratmıştır.” (Mülk, 2)

Sizi şereflendirmek için, dememiştir. Bu hitap, bütün emredilenleri ve bütün emredenleri kapsar. Böyle bir makama tayin edilen, kendisi için böyle bir yol çizilen bir kimsenin hayatı nasıl rahat olabilir? Nasıl huzur içinde yatağına uzanabilir?

Bir alim, ilmiyle amel etmediği sürece ilmine aldanmamalı.

İlmiyle amel eden biri de ihlaslı olmadıkça ilmiyle amel etmesine aldanmamalı.

İhlaslı biri de ihlasında yok olmadıkça ihlasına aldanmamalı.

İlim bir noktadır. Onu çoğaltan cahillerdir.

Cahil, Allah’tan ve Rasulu Ekrem’den haberi olmayanlardır.

Allah, bizi Allah’tan, Allah ehlinden ve has kullarından uzaklaşmamıza neden olan her şeyden uzaklaştırsın. AMİN.

Şüphesiz O, her şeyi bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

ABDULLAH Muhyiddin İbn. El- Arabi.

نجرة الكون

تاليف

الشيخ الاكبر سيدي محي الدين بن العربي
رضي الله تعالى عنة امين

ضَرَبَ اللهُ مَثَلاً كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ
(قرآن كريم)

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الأحدىّ الذات ، الفردىّ الصفات ، الذى تقدس وجهه عن الجهات ، وقدسه عن المحدثات ، وقدمه عن الجهات ، ويده عن الحركات ، وعينه عن اللحظات ، واستواؤه عن الاتصالات ، وقدرته عن الهفوات ، وإرادته عن الشهوات ، الذى لاتعدّد لصفاته بعدد الموصوفات ، ولا تختلف إرادته باختلاف المرادات ، وكوّن بكلمة (كن) جميع الكائنات ، وأوجد بها جميع الموجودات ، فلا موجود إلا مستخرج من كنهها المكنون ، ولا مكنون إلا مستخرج من سرها المصون ، قال الله تعالى - إنما قولنا لشىء إذا أردناه أن نقول له كن فيكون -

ولو كان الإضلال بيدى ما تركت أحدا على وجه الأرض ممن يقول لا إله إلا الله محمد رسول الله ولا صائما ولا مصليا ، كما أنه ليس لك من الهداية شيء بل أنت رسول ومبلغ ولو كانت الهداية بيدك ماتركت على وجه الأرض كافرا وإنما أنت حجة الله على خلقه وأنا سبب لمن سبقت له الشقاوة ، والسعيد من أسعده الله فى بطن أمه والشقى من أشقاه الله تعالى فى بطن أمه ، فقرأ رسول الله صلى الله عليه وسلم قوله تعالى - ولا يزالون مختلفين إلا من رحم ربك - ثم قرأ قوله تعالى - وكان أمر الله قدرا مقدورا - ثم قال النبى صلى الله عليه وسلم يا أبا مرة هل لك أن تتوب وترجع إلى الله تعالى وأنا أضمن لك الجنة ، فقال يارسول الله قد قضى الأمر وجف القلم بما هو كائن إلى يوم القيامة ، فسبحان من جعلك سيد الأنبياء وخطيب أهل الجنة فيها وخصك واصطفاك ، وجعلنى سيد الأشقياء وخطيب أهل النار وأنا شقى مطرود ، وهذا آخر ما أخبرتك عنه وقد صدقتك فيه » :

* * *

والحمد لله رب العالمين أولا وآخرا وظاهرا وباطنا ، وصلى الله على سيدنا محمد النبى الأمى وعلى آله وصحبه أجمعين ، وسلام على المرسلين ، والحمد لله رب العالمين .

Eserin tercümesini yaptığımız nüshasının ilk ve en son sayfaları.

ŞECERETU'L KEVN

VARLIK AĞACI

Bismillahirrahmanirrahim

"Görmedin mi Allah nasıl bir misal getirdi: Güzel bir sözü, kökü yerde sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca benzetti." (İbrahim, 24)

Değiştirme ve güç kaynağı O'dur.

Allah'ın salât ve selamı efendimiz Hazreti Muhammed'in ve ehlibeytinin üzerine olsun.

Zatı Tek, sıfatları eşsiz, yüzü cihetlerden, kutsiyeti hadis (sonradan olma) olmaktan, ayağı yönlerden, elleri hareketlerden, gözleri bakmalardan, istivası/bürümesi bütünleşmelerden, kudreti sürçmelerden ve iradesi tutkulu arzulardan münezzeh olan Allah'a hamdolsun.

Mevsufların sayısına bağlı olarak sıfatlarında artış olmaz. İrade edilenlerin farklılığıyla iradesi farklılaşmaz. Bütün varlıkları “Kün/ OL” kelimesiyle var etmiştir. Gizli hiçbir şey yoktur ki o korunmuş sırdan çıkmış olmasın.

Yüce Allah şöyle buyuruyor: “Biz, bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, ona söyleyecek sözümüz sadece “Kün / Ol” dememizdir. Hemen oluverir.” (Nahl, 40)

Sonra varlığa ve varoluşuna, gizli olana ve düzenlenişine baktım. Baktım, varlığın tümü bir ağaçtır. Bu ağacın nurunun aslı “OL” habbesidir.

“Sizi biz yarattık…” (Vakıa, 57) tohumunun aşısıyla varlık, “kaf”ı aşılanmış. Bu tohumdan “ Biz, her şeyi bir ölçüye göre yarattık.” (Kamer, 49) meyvesi çıkmıştır.

Bu ağaçtan kökleri aynı, uzantıları ayrı iki farklı dal belirmiştir. Kök iradedir, dalı ise kudrettir. Dolayısıyla “Kaf” cevherinden iki farklı anlam çıkmıştır: “Bu gün size dininizi ikmal ettim” (Maide, 3) ayetinde işaret edilen kemal “kaf”ı ve “İçlerinden kimi iman etti, kimi de inkar etti.” (Bakara, 253) ayetinde işaret edilen küfür “kaf”ı… “Nun” cevherinden ise “Belirsizlik Nun’u” ve “Belirlilik Nun’u” zuhur etti. Öncesizlik (kadem) iradesinin hükmüne dayalı olarak onları yokluk gizliliğinden ortaya çıkarınca, üzerlerine nurunu serpti.

Bu nurdan isabet alanlar “OL” tohumundan çıkan “varlık ağacı”nın timsalini ihata ettiler. “OL” sözünün “kaf”ının sırrından “Siz, hayırlı ümmetsiniz…” (Al-i İmran, 110) timsali göründü.

“Nun”unun şerhinde ise “Allah kimin gönlünü İslam’a açmışsa o, Rabbinden bir nur üzere değil midir?” (Zümer, 22) hakikati açıklığa kavuştu.

Ama bu nurdan isabet almayanlara gelince, “OL” harfinden kastedilen anlamın keşfi istendi onlardan. Çünkü onun hecesinde yanıldı ve umudu boşa çıktı. Bunun üzerine “OL” misaline baktı ve onun küfür “nun”u ile birlikte “kaf” olduğunu sandı. Bu yüzden kafirlerden oldu. Dolayısıyla her mahlukun “OL” kelimesinden payına düşen, onun hece harflerini bilmesi, gizli sırlarına şahit olması kadardır. Bunun delili Hz. Rasulullah’ın (s.a.v) şu sözüdür: “Yüce Allah, mahlukatını bir karanlıkta yarattı, sonra üzerlerine nurundan serpti. Kime bu nur isabet etmişse o hidayete ermiştir. Kime de bu nur isabet etmemişse o sapmış, azmıştır.”

Adem, varlık dairesine baktı, her varlığın varlık dairesinde döndüğünü gördü. Kimisi ateşten, kimisi de balçıktan var olmuşlardı.

Sonra bu dairenin “OL” sırları üzerinde olduğunu gördü. Nasıl dolaşıyor ve dönüyorsa, nasıl uçuyor ve pervaz oluyorsa, sonunda “O”na dönüyor, O’nun etrafında cevelan ediyor, O’ndan ayrılmıyor, bir tarafa gitmiyor.

Kimisi kemal “kaf”ını ve “belirlilik” nun”unu görmüş, kimisi küfür “kaf”ını ve belirsizlik “nun”unu görmüş. Bunlar, şahit olduklarının hükmünce “Kün / OL” dairesi noktasına dönerler. Varedilmişin varedenin iradesinin dışına çıkması mümkün değildir. Varlık ağacının farklı dallarına, meyvelerinin türlerine baktığın zaman, bunun

kökünün “OL” habbesinden neşet ettiğini, ondan ayrıldığını anlarsın.

Adem, talim mektebine alınıp bütün isimleri öğrenince “OL” misaline, sonra var edicinin varedilenlerle güttüğü maksada baktı, muallimi “OL” “kaf”ında, hazine “kaf”ında müşahede etti.

“Ben gizli bir hazineydim, bilinmiyordum. Bilinmeyi istedim.”…

Sonra “nun” sırrından “Muhakkak ki Ben, yalnızca Ben Allah’ım…” (Taha, 14) ayetinde işaret edilen benlik “nun”unu müşahede etti. Heceler gerçekleşip umut tahakkuk edince, ona hazine “kaf”ından şeref “kaf”ı çıkartıldı..

“Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık.” (İsra, 70) Bir de “olmaklık kaf”ı çıkartıldı: “Onun kulağı, gözü ve eli olurum…” Onun için benlik “nun”undan da nur “nun”u çıkartıldı: “kendisine bir ışık verdiğimiz.” (Enam, 122) Buna nimet “nun”u bağlandı: “Allah’ın nimetini sayacak olsanız sayamazsınız.” (İbrahim, 34)

İblis’e (Allah’ın laneti üzerine olsun) gelince, talim mektebine kırk bin yıl devam etti, “OL” harflerini araştırdı. Muallim, onu kendi haline bırakmış, kendi gücü ve kudreti ekseninde faaliyet göstermesini sağlamıştı. O da “OL” timsaline bakıyordu; onun timsalinden küfrünün “kaf”ını görmek için. Nitekim büyüklendi: “Yüz çevirdi ve büyüklük tasladı.” (Bakara, 34) “OL” kelimesinin “nun”undan ateş “nun”unu görüyordu: “Beni ateşten

yarattın…" (Araf, 12) Böylece küfrünün "nun"unu ateş oluşunun "nun"uyla bütünleştirdi: "Oraya tepetaklak atıldılar." (Şuara, 94)

Adem, bu ağacın farklılığına, çiçeklerinin ve meyvelerinin çeşitliliğine bakınca "Muhakkak ki ben, yalnızca ben Allah'ım…" (Taha, 14) dalına sarıldı. Bunun üzerine ona şöyle seslenildi: Hepsi tevhidin meyveleridir.. O da Bir'liğin gölgesine girdi: "Şu ağaca yaklaşmayın…" (Bakara, 35) … İblis, onu "onlara vesvese verdi." (Araf, 20) ağacına ulaştırmak istedi. Onlar da o ağacın meyvesinden yediler. Böylece kaygan zeminlerde ayakları kaydı. Adem "asi oldu." (Taha, 121) Sonra "Biz kendimize zulmettik." (Araf, 23) dalına asıldı. Bunun sonucunda üzerine meyveler sarktı. Adem "…aldı…" (Bakara, 37)

Şahitlik gününde, şahitler huzurunda: "Ben sizin rabbiniz değil miyim?" (Araf, 172) diye seslenildiğinde, herkes gördüğü ve duyduğu kadarıyla şahitlik etmiştir.

Ama hepsi aynı cevabı vermiştir: "Evet…" dediler. Ancak ihtilaf, şahitlik hususunda söz konusu olmuştur.

Kime Zatının Cemalini gösterdiyse, o "O'nun benzeri gibi hiçbir şey yoktur." (Şura, 11) şahitliğinde bulundu.

Kime Sıfatının Cemalini gösterdiyse, o "kendisinden başka ilah yoktur. O, mülkün sahibidir, eksiklikten münezzehtir." (Haşr, 23) şahitliğinde bulundu.

Mahlukatının gelinliklerini gösterdiği kimselerin şahitlikleri ise, şahit olunanların farklılığından dolayı birbirinden farklı oldu.

Bunun neticesinde bazıları O'nun sınırlı, mahdut olduğunu düşündü;

Bazısı yok olduğunu; Bazısı ise kocaman bir kaya olduğunu tasavvur etti. Bu hususta grupların her biri "De ki: Allah'ın bizim için yazdığından başkası bize asla erişmez." (Tevbe, 51) hükmüne dayanmaktadır. Bu hüküm de "OL" kelimesinin sırrında gizlidir ve kendi dairesinin ekseninde dönmekte, habbesinin köküne bağlı olarak da sabittir. Bu tohum olunca varlık ağacı da ortaya çıktı, sonra meyveleri belirdi, suretlerinin anlamları da..

Bu var edilmişlere bir misal ve mevcutlara da bir timsal göstermek istedim. Varlıkta sözler, fiiller ve haller aynı minvalde netice verdikleri için de "OL" tohumundan yetişen ağacı misal verdim.

Eksiklik, fazlalık, görünmezlik ve görünürlük, küfür ve iman gibi varlıkta meydana gelen bütün hadiseler, semere olarak beliren ameller, hallerin arınması, ortaya çıkan parlak sözler, şevk, zevk, latif anlamlar, yakınların yakınlıklarının açılması, muttakilerin makamları, sıddıkların menzilleri, ariflerin münacatları, sevenlerin müşahedeleri… bütün bunlar o ağacın meyveleridir, uç veren tomurcuklarıdır.

"OL" tohumundan doğan bu ağaçtan ilk önce üç dal yeşerir: Bu dallardan birini sağdakiler tuttu. Yani sağ ehli. Bu dallardan birini de soldakiler tuttu. Yani sol ehli. Ondan mutedil boyda bir dal da yeşerdi ve bu dal dosdoğrudur. Yakınlaştırılmış öndekiler bu daldandırlar.

Ağacın kökü iyice sabitleşip yükselince, en yukarı dalından –ve en aşağı dalından– Suret ve manâ alemi ortaya çıktı.

Bu ağacın zahir kabuklarından ve belirgin perdelerinden olanlar da Mülk alemine mensuptur.

Amma... ağacın gizli kalplerinden, gizli anlamlarının özünden olanlar da Melekut alemine aittir.

Ağacın damarlarında akan, ağacın gelişimini, yaşamasını ve yükselişini sağlayan, çiçeklerinin açmasına ve meyvelerinin tutmasına yol açan sudan olanlar ise, “OL” kelimesinin sırrı olan Ceberut alemine aittir.

Sonra ağacı bir duvar çevreledi. Etrafına bir sınır çizildi. Onun için çizgiler, şekiller belirlendi... Ağacın sınırları; yukarı, aşağı, sağ, sol, arka ve ön cihetleridir. Yukarıda olanlar bu ağacın en uç sınırını, aşağıda olanlar bu ağacın en alt sınırını oluştururlar.

Ağacın çizgilerine, içindeki feleklere, cisimlere, mülklere, hükümlere, eserlere ve alâmetlere gelince, yedi kat gök, altına girilip gölgelenilen yapraklar konumundadır.Doğan yıldızlar da ufuklarda açan çiçekler konumundadır.

Gece ve gündüz iki ayrı elbise mahiyetindedir. Bunlardan biri siyahtır, onu gözlerden saklanmak için giyer. Öbürü ise beyazdır, onu da görebilenlere görünmek için giyinir.

Arş, bu ağacın beytülmalı, silah hazinesi konumundadır. Yararına olan şeyleri bu hazineden edinir. Ağacın seyisleri ve hizmetçileri de bu hazinededirler. “Meleklere görürsün ki, Arşın etrafını kuşatmışlardır.” (Zümer, 75) Ona yönelirler, üstüne çıkarlar, etrafında dönerler, Onu tavaf ederler, nerede olurlarsa olsunlar Ona işaret ederler.

Ağaçta bir hadise meydana gelse veya ağaçtaki bir şeyin başına bir musibet gelse, bu melekler derhal ellerini kaldırıp dua ederler, arşına yönelip yalvarırlar, şifa isterler, hatalardan dolayı af talep ederler. Çünkü bu ağacı var edenin bir ciheti yoktur ki o cihete işaret etsinler, bir mekanı yoktur ki, ona kast etsinler, bir keyfiyeti yoktur ki bileler.

Eğer hizmetini ifa etmek, ibadetini eda etmek maksadıyla yönelecekleri bir cihet olarak arş olmasaydı, isteklerini nereye ve kime yöneltecekleri hususunda kesinlikle sapar, şaşırırlardı.

Ulu Allah arşı, kudretini göstermek için yaratmıştır, zatına mekan, mahal olsun diye değil.

Varlığı da bir ihtiyacından dolayı yaratmış değildir. Bilakis, varlık, isim ve sıfatlarının izharından ibarettir. Çünkü O’nun isimlerinden biri “Gafur” (çok bağışlayan), sıfatlarından biri de “Mağfiret”tir. İsimlerinden biri “Rahim”, sıfatlarından biri de “Rahmet”tir.

İsimlerinden biri “Kerim”, sıfatlarından biri “Kerem”dir. Dolayısıyla bu ağacın dalları farklı ve meyveleri de çeşitlidir ki, günahkarı bağışlayışının, iyilik edene

merhamet edişinin, itaat edene lutfedişinin, günahkara karşı adil oluşunun, mümine nimet bahşedişinin ve kafire azap edişinin sırrı zahir olsun.

Dolayısıyla Allah, varlığı itibariyle, var ettikleriyle birleşmekten, onlardan ayrı olmaktan ve onlarla bütünleşmekten münezzehtir. Çünkü "O" vardı, varlık yoktu. "O" şu anda, önce olduğu gibidir. Varlıkla bütünleşmez; ama varlıktan da ayrı değildir. Çünkü bütünleşme ve ayrılma sonradan olma (hadis) varlıkların sıfatıdır, öncesiz (kadim) varlığın sıfatı değildir. Çünkü bir bütünleşme ve ayrılma bir şeyin intikalini, bir yerden başka bir yere taşınmasını, dönüşümünü, zeval bulmasını, değişimini, başkalaşımını gerektirir. Bunların tümü de noksanlığın belirtileridir. Eksiksizliğin, kemalin değil. Allah, zalimlerin ve inkarcıların yakıştırmalarından münezzehtir, yücedir, uludur.

Sonra Allah, mülkün kitabı mahiyetinde levh ve kalemi, levhte yazdığı hükümlerini, değiştirilmesini veya yürürlüğe konulmasını, var edilmesini veya yok edilmesini istediği şeyleri, ortaya çıkardığı lütuf ve nimetlerini, buna karşılık vereceği sevap ve azabını var etti.

Sonra bu ağacın dallarından biri olarak Sidretu'l münteha'yı var etti. Onun hizmetinde bulunanlar, hükümlerini uygulayanlar, bu ağacın taşıdığı meyveleri ve sarkan semereleri O'na yükseltenler bunun altında kaimdirler.

Ardından burada mülkün kitabından bir nüsha alınır. Mülkün kitabı; Levh-i mahfuzdur. Yani bu ağaçta

meydana gelen silinmeler, yerinde bırakılmalar, eksilmeler ve artışlar burada yazılıdır. Bunlardan hiçbiri bu ağacı aşamaz. Çünkü bunların her birinin anlaşılmış bir sınırı, taksim edilmiş bir çizgisi, belirlenmiş bir şekli vardır.

“Bizim her birimiz için, bilinen bir makam vardır.” (Saffat, 164) Aşağı veya yukarı, küçük veya büyük, ulu ya da hakir, az veya çok bu ağacın herhangi bir meyvesi yukarı çıkarıldığı zaman mutlaka bir Kitab’da mühürlü olarak yükseltilir: “Küçük büyük hiçbir şey bırakmaksızın hepsini sayıp dökmüş!” (Kehf, 49)

Sonra.. Mülkün Sahibi, bunların, ağacın meyveleri için hazırladığı iki hazineden birine (cennet veya cehenneme) konulmasını emreder.

İyi meyve cinsinden olanlar cennet hazinesine konur: “Hayır! İyilerin kitabı illiyundadır.” (Mutaffifin, 18)

Kötü meyve cinsinden olanlar da cehennem hazinesine konur: “Doğrusu günahkarların yazısı, muhakkak siccin’dedir.” (Mutaffifin, 7)

Cennet, sağ ehlinin yurdudur: “Tur’un sağ tarafından…” (Meryem, 52) O, mübarek ve temiz bir ağaçtır.

Cehennem ise, sol ehlinin yurdudur. Kur’an’da lanetle anılan bir ağaçtır.

Sonra dünyayı bu ağacın çiçeklerinin mekanı, ahireti de meyvelerinin kalış yeri kılmıştır.

Bu ağacı, bir duvarla çevirmiştir. Yani kudret ihatası. “Allah her şeyi çepeçevre kuşatmıştır.” (Fussilet, 54) Onu irade dairesiyle sarmıştır: “İstediğini yapar” (Al-i İmran, 40) “dilediği hükmü verir.” (Maide, 1)

Varlık ağacının kökü sabitleşip dalları sağlamlaşınca, uçları buluştu, başı ile sonu birbirine kavuştu. “O’nun sonu Rabbine aittir.” (Naziat, 44) Sonu başlangıcına dönüktür. Çünkü başı “KÜN=OL” olanın sonu “YEKÜN=OLUR” olur. Çünkü dalları çeşitli ve ekildiği alanlar türlü olmasına karşın kökü Bir’dir. Kökü de “OL” kelimesidir. Dolayısıyla sonu da Bir olur o da; “YEKÜN=OLUR” kelimesidir.

Eğer basiret gözünle bakarsan Tuba ağacının dallarının Zakkum ağacının dallarına asılı olduğunu, yakınlık melteminin serinliğinin, kavurucu rüzgarın yakıcılığına karıştığını, vuslat semasının gölgesinin “kapkara dumandan bir gölge” (Vakıa, 43) ile içi içe olduğunu ve her birinin kendisine ayıran payı aldığını görürsün.

Biri ağzı mühürlü kaseden içer.

Biri ise kaçınılmaz azap kasesinden içer.

Bunlar arasında biri de mahrumdur.

Varlık çocukları yokluk huzurundan zuhur edip ortaya çıktıklarında kudret rüzgarları üzerlerine esiverdi, hikmet lütufları onları besledi, irade bulutlarından üzerlerine yaratılışın akıllara durgunluk veren neticeleri yağdı. Böylece ezelde takdir edilen her dal yeşerdi. Özüne de sağlık ve hastalık unsurları eklendi.

Varlığın tümü iki unsurdan meydana gelir. “OL” kelimesinin iki cüzünden çıkmıştır. Yani karanlık ve nur.

Dolayısıyla hayrın tümü nurdan, kötülüğün tümü de karanlıktandır.

Melekler topluluğu; nur unsurundan yaratılmışlardır; hayır onlardandır: “Allah’ın kendilerine buyurduklarına karşı gelmezler.” (Tahrim, 6)

Şeytanlar topluluğu ise; karanlık unsurundandır; kötülük onlardandır.

Adem ve çocuklarına gelince; onların tıynetleri karanlık ve nurdan yaratılmış, unsuruna hayır ve şer, yarar ve zarar birlikte eklenmiştir; zatı, marufu ve münkeri kabul edebilecek özellikte var edilmiştir. Dolayısıyla hangi cevher ona galip gelirse, ona nispet edilir.

Eğer nur cevheri karanlık cevherinin üstüne çıkarsa, ruhaniyeti cismaniyetine karşı belirginlik kazanırsa meleklerden üstün olur ve feleklerin üzerine çıkar.

Şayet karanlık cevheri nuruna üstün gelirse, cismaniyeti ruhaniyetini alt ederse şeytanlardan daha öte olur, onlardan ileri gider.

Allah, Adem’i “OL” toprağından avuçlayınca sırtını meshetti, ki “murdarı temizden ayırsın.” (Al-i İmran, 179) Derken onun sırtından sağ ehli olanları çıkardı. Onlar sağ tarafta durdular. Sonra sol ehli olanları çıkardı. Onlar da sol tarafta durdular.

Hiçbiri maksattan sapmadı, başka tarafa meyletmedi. Bu bağlamda “Niçin?” diye soran kimse, yanlış bir soru sormuş olur.

Bu varlık ağacının etrafında ilkin amel eden “OL” tohumunun köküne kadar vardı, unsurunun özünü sıktı, yayıkta sallar gibi özünü meydana çıkardı.

Sonra bu özü de yeniden süzerek tortusunu giderdi.

Sonra üzerine hidayet nurunu attı ve cevherini ortaya çıkardı.

Sonra Rahmet denizine daldırdı, bereketiyle onu bürüdü.

Sonra ondan Nebimiz Muhammed’in (s.a.v) nurunu yarattı.

Sonra O’nu Mele-i a’la nuruyla süsledi, böylece parladı, yüceldi. Derken bu nuru her nurun aslı kıldı.

Dolayısıyla Hz. Muhammed (s.a.v) takdirde (yazılmış kaderde) Nebîlerin ilki, ama zuhurda onların sonuncusudur. Haşirde tüm Nebi ve Rasullerin komutanı ve sevinçte de onların müjdeleyicisidir. Başlarındaki güzellik tacıdır. Kaynaşma yakınlık divanının emaneti, ünsiyet bahçesinin sakinidir.

Ünsiyet huzuru Onun ruhaniyetinin anlamını cismaniliği perdesiyle örttü. Şühud alemini varlık alemiyle perdeledi. O, varlıktan çıkarılmıştır. Kevn O’nun için istinbat edilmiştir. Çünkü yüce Allah’ın varlıkları var etmesi, onlara güç yetirdiği içindir, onlara muhtaç olduğu için değil. Var edişteki mükemmel hikmeti, su ve balçığın

şerefini ortaya koymak içindir. Çünkü O, bir çok şey yarattığı halde, hiçbiri hakkında “Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım.” (Bakara, 30) dememiştir. Böylece Ademin varlığı gerçekleşti. Adem’in varlığının gerçekleşmesinin hikmeti, Nebi’nin (s.a.v) şerefini göstermektir. Çünkü O, bedenlerin hikmetidir ve bunun amacı da “ben gizli bir hazineydim, bilinmiyordum.” ifadesindeki hazine “kaf”ını ortaya çıkarmaktı. Dolayısıyla varlığın maksadı, var edicilerini tanımalarıdır.

Varlık içinde en kusursuz marifete sahip olmaya özgü kılınan da efendimiz Hz. Muhammed’in (s.a.v) kalbidir. Çünkü varlıkların tümünün marifeti tasdik ve imandır. Ama Hz. Muhammed’in (s.a.v) marifeti müşahede ve bizzat gözlemlemedir.

O’nun (s.a.v) nurunun marifetiyle bildiler ve O’nun üzerlerindeki fazlını itiraf ettiler. Allah Onu “OL” tohumunun özünden çıkarmıştır: “filizini yarıp çıkarmış” ashabıyla kuvvetlendirmiş “bir ekin gibi” “kalınlaşmış” Ona yakın olmakla. “gövdesi üzerine dikilmiş.” (Fetih, 29) Zevkinin sahihliği, arzu ve iştiyakı ile dikilmiştir.

Bu Muhammedi dal belirdiğinde, boy atıp yaprak verdiğinde ve geliştiğinde, kabul ve himmet bulutları Ona doğru kaydıklarında, Onun zuhuruyla iki hadis alem birbirini müjdeledi, cin ve insan toplulukları sevindiler. Onun hoş kokusu varlıkları bürüdü. Onun doğumuyla putlar alaşağı oldu. Onun Nebi olarak gönderilişiyle dinler neshedildi. Onu tasdik etmek üzere Kur’an indi. Varlık ağacı coşkuyla titredi. Varlıktaki renkler harekete

geçti, cümbüş yaşandı. Bu ağacın dallarından kimi sol tarafta kaldı, sapıklığı arzuladı, meyletti.

Risalet rüzgarlarını “Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik” (Enbiya, 107) mesajıyla gönderince, Onun kokusunu aldı “tarafımızdan kendilerine güzel akıbet takdir edilmiş olanlar.” (Enbiya, 101) ve gönüllü olarak Ona meylettiler.

Ama nezle oldukları için koku alamayanlara ya da kabulden mahrum bırakılanlara gelince, onlar kudret kasırgalarına tutuldular. Teru taze iken kupkuru oldular. Mutluluk yüzleri asıldı. Kurtuluş umutlarının yerini ümitsizlik, karamsarlık aldı.

Bu dalın sırrı, cömertlik ağacının aşısından ve varlık sedefinin incisinden kaynaklanır. “Ey Nebî! Biz seni hakikaten bir şahit, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdik. Allah’ın izniyle bir davetçi ve nur saçan bir kandil olarak…” (Ahzab/ 45,46) ayetinin ruhu Onun ruhaniyetinin ruhudur.

Bu yüzden O, kevnin karanlığını aydınlatan kandildir, varlık bedeninin ruhudur. Çünkü yüce Allah göklere ve yere “İsteyerek veya istemeyerek, gelin!” (Fussilet, 11) diye seslendiğinde yeryüzünden Kabe’nin bulunduğu yer, göklerden de Onun hizasına düşen bölge bu çağrıya icabet etti. Dolayısıyla Kabe’nin bulunduğu toprak parçası yeryüzündeki iman mahallidir.

Yüce Allah’ın, Adem’i (a.s) yaratmak üzere yeryüzünden bir avuç toprak alınmasını emretmesine gelince; bu toprak yeryüzünün her tarafından, iyisinden

ve kötüsünden olmak üzere kabzedildi. Rasulullah Efendimizin (s.a.v) yaratıldığı balçık ise; Allah'a iman mahalli olan Kabe'nin bulunduğu topraktan meydana getirildi.

Sonra bu balçık Adem'in balçığıyla yoğruldu. Böylece bu balçık hamur haline geldi. Eğer böyle olmasaydı, şahitlik gününde (zürriyetler aleminde) icabet edecek gücü kendilerinde bulamazlardı. İşte Rasulullah Efendimizin (s.a.v) "Adem henüz su ile toprak arası bir şeyken Ben Nebiydim" sözünün anlamı budur.

Varlığın zerreleri ve bereketi Onun (s.a.v) varlığının zerrelerinden kaynaklanır.

Allah, varlıkları şahitliğinin huzurunda insanları şahit tutunca, onlara şöyle dedi: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim? Evet, şahit olduk, dediler." (Araf, 172) Böylece zerrelerinin cüzlerine O Nebevi hamur sirayet etti ve Allah'ın izniyle dilleri cevap verip şahitlikte bulundu.

Tıyneti takdirde öngörüldüğü üzere yoğrulmaya elverişli olanlarla beraber bu yoğrulma devam etti. Madde alemine çıkıncaya, bu surette zuhur edinceye kadar onlardan ayrılmadı. Böylece bu mana, o çağrıyı gerçekleştirmek üzere belirginleşti.

Bu mananın ruhani nuru, cismani bedende kendisine karşılık olan yeri aydınlattı. Beden karanlığından sonra aydınlanmış oldu. Bedenin organları hidayet doğrultusunda aydınlandı ve Allah'a itaat şeklinde amel etmeye başladılar.

Tıyneti kötü ve yoğrulmaya elverişli olmayanlara gelince; bu yoğrulma onlar üzerinde, şahitlik günündeki itirafları, ikrar yerinde duruşları oranında etki gösterdi. Ama bunun da üzerinden uzun zaman geçtiği için o hamur da bozuldu. Çünkü tıynet bozulmuştur. Aslında bu bir emanet gibiydi. Ona emanet bırakılan, sonra geri alınmış oldu. Çünkü bu emaneti korumaya ehil değildi.

İman, kafirlerin kalplerinde emaneten durur. Ama müminlerin kalplerinde kalıcıdır. Rasulullah'ın (s.a.v) şu sözü de buna işaret etmektedir: "Her çocuk fıtrat üzere doğar." Allah'ın, insanların yaratılışlarına esas kıldığı fıtrat… Fıtrat bağlamında bütün insanlar inanma noktasında eşit düzeyde olurlar. Nitekim "Ben sizin Rabbiniz değil miyim? Evet, buna şahidiz, dediler." sözünde vurgulandığı gibi cevap vermede eşitliklerini sergilediler, icabet ettiklerini dile getirdiler. Bunun sebebi de Nebevi hamurun zerrelerinin cüzlerine sirayet etmiş olmasıdır. Bu, Allah'ın ezeli ilminde vardı ve takdiri kapsamında uygulandı. Bu ikrar üzere kalanları, ret ve inkar saptıramadı.

Varlık ağacında, büyüme, artma, çiçek açma, fikir meyveleri verme, benzeşen özlemler, sağlam zevkler, saf sırlar, istiğfar meltemleri, Onunla gelişen ameller, Onunla arınan haller, nefis riyazetiyle açılan yapraklar, kalplerin yalvarışları, sırların inişleri, ruhların müşahedeleri, Onunla açılan hikmet çiçekleri. Marifet incelikleri, Onunla yükselen nefesler, deste deste bağlanan ünsiyet demetleri, huzur rüzgarlarından gelen hoş kokular, has erenlerin Onun aslına dayanan

mertebeleri, havasın makamları, sıddıkların menzilleri, yakınlaştırılmışların münacatları ve sevenlerin müşahedeleri…

Evet, bütün bunlar Muhammedi dalın aşısından türemişler, Onun nuruyla tutuşmuşlar, Onun Kevser nehrinin gelişiminden beslenmişler, Onun iyiliğinin özünden gıdalanmışlar, Onun hidayetinin beşiğinde terbiye edilmişler. Bu yüzden Onun bereketine bürünmüşler. Onun rahmeti bütün mahlukatı eksiksiz şekilde kaplamıştır. “Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiya, 107)

Dünya yurdu Onun için hazırlandığında, gece ve gündüz Onun için musahhar kılındığında, şekiller belirlendiğinde, bölgeler sınırlandırıldığında, Onun şanına dikkat çekildiğinde, Onun sırrı ve değeri dikkatlere sunulduğunda, Onu tasdik etme, Onun hakikatinin ipine sarılma üzere misak alındığında, şeriatının gelini tabilerine Şiilerine (taraftarlarına) göründü. Sonra Onun Nebiliğiyle Nebilik son buldu. Onun Kitabıyla kitablar sona erdi. Onun risaletiyle rasullerin sonu geldi.

Onun şeriatına sığınan selamet buldu, Onun dininin ipine sarılan kurtuldu.

Nitekim Adem (a.s) Ona tevessül edince kederden emin oldu.

İbrahim’in (a.s) sulbüne intikal edince, ateş onun için serin oldu, zarar vermedi.

İsmail'in (a.s) bedeninin sedefine bir inci gibi emanet edilince, İsmail büyük bir kurbanlık karşılığında kurban edilmekten kurtuldu.

Sağ ehlinin dalının meyvesi; "O, onları sever, onlar da O'nu severler." (Maide, 45) ifadesidir.

Sol ehlinin dalının meyvesi; "Sen onlar arasında iken, Allah onlara azap edecek değildir." (Enfal, 33) ifadesidir.

Yakınlaştırılmış öndekilerin dalının meyvesi: "Muhammed Allah'ın Resulüdür, onunla beraber olanlar kafirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler." (Fetih, 29)ifadesidir.

Dolayısıyla Onun (s.a.v) bereketi bütün ufukları kaplamış, sözü, mesajı tamamlanmış, amacına ulaşmıştır.

Allah, Adem'i Onun (s.a.v) isminin suretinde yarattı. Onun ismi Muhammed'dir.

Adem'in başı daire biçiminde yuvarlaktır. Bu yuvarlak (Arapça) Muhammed isminin ilk "mim"i şeklindedir. Adem'in elini yanına, Muhammed'in "ha"sı şeklinde salmıştır. Adem'in karnı, Muhammed isminin ortasındaki "mim" konumundadır. Adem'in ayakları ise açıklıkları itibariyle Muhammed isminin sonundaki "dal" suretindedirler. Böylece Adem'in yaratılışı, Hz. Muhammed'in (s.a.v) ismi suretinde olacak şekilde mükemmel kılındı.

“Varlıklar Onun şekli üzere var edilmiştir” sözümüze gelince; bilindiği gibi iki alem vardır: Mülk alemi. Melekut alemi.

Mülk alemi, cismani alem gibidir.

Melekut alemi ise; ruhani alem gibidir.

Aşağı (süfli) alemin yoğunluğu cismaniliğin yoğunluğu gibidir. Yüce (ulvi) alemin letafeti ise ruhaniliğin letafeti gibidir.

Yeryüzünde, dünyanın sarsılmasını önleme amacına yönelik kazıklar mahiyetinde yaratılan dağlar, Onun bedenindeki kemik dağları konumundadırlar. Kemikler bedeni yıkılıp sarsılmaktan koruyan kazıklar işlevini görürler.

Yeryüzünden akan ve akmayan, tatlı ve tuzlu su ile dopdolu denizler, Onun bedenindeki damarlarda akan ve başka organlarının içinde akmayan kan hükmündedir.

Zevklerinin farklılığı da öyle. Bunların bazısı tatlıdır, tükürük gibi. Yiyecek ve içeceklere karıştığında onlara hoş bir tat katar.

Bazısı tuzludur. Göz yaşı gibi. Tuzlu göz yaşı gözün yağını korur.

Bazısı acıdır, kulak suyu gibi. Acı kulak suyu, kulağı, girebilecek böceklerden, kurtlardan korur, kulağa giren bu tür hayvanları bu su öldürür.

Sonra bedeninin arzında da kıl, tüy biten bölgeler dünyada ot biten yerlere benzer. Vücutta kıl, tüy

bitmeyen, yerler ise çorak, bitki yetişmeyen yerleri çağrıştırırlar.

Ayrıca dünyada büyük denizler, onların kolları mahiyetinde ırmaklar ve küçük dereler vardır ve bunlar insanların yararına dönüktürler.

Aynı şekilde beden zemininde de kalın damarlar vardır, aort damarı gibi. Bu damar kan dağıtıcılığı işlevini görür, damarlar ondan kan alıp bedenin diğer bölgelerine ulaştırırlar.

Yüceler alemi yani gökler alemi de öyle. Allah orada bir lamba gibi güneşi yaratmıştır. Yer halkı ondan ışık alır, aydınlanır. Bedende ruh da böyledir, bütün bedeni aydınlatır.

Eğer ölümle ruh batarsa beden karanlığa gömülür, yeryüzünün, güneşin batmasıyla karanlığa gömülmesi gibi.

Sonra aklı da ay konumuna sahip kılmıştır. Ay gök semasında parlar, aydınlatır; bazen ışığı artar, bazen azalır. Başlangıçta küçüktür, hilal konumundadır. Küçük çocuğun başlangıçta aklı da böyle olur. Sonra akıl, ayın git gide büyümesi ve on dördüncü gecede tam halini alması gibi büyür, gelişir. Ardından eksilmeye başlar. Bu aynı zamanda ömrün kırkına ulaşmasına, sonra da terkibi ve gücü itibariyle eksilmeye başlamasına benzer.

Sonra gökte beş yıldız yaratmıştır. Bunlar “akıp giden, bir kaybolup bir etrafı aydınlatan” (Tekvir, 15-16) beş yıldızdır. Bir bakıma insanın beş duyusu, tatma,

koklama, dokunma, işitme ve görme duyuları konumundadırlar.

Sonra gök aleminde arş ve kürsü yarattı.

Arşı yarattı ve orayı kullarının kalplerinin yöneldiği yer, ellerin yükselip açıldığı mahal haline getirdi. Orası kendi zatının mahalli olmadığı gibi, sıfatlarının da hemcinsi değildir. Çünkü Rahman olan Allah, niteliğine ve sıfatına istiva etmiştir. Niteliği ve sıfatı ise Zatı ile bitişiktir. Arş ise O'nun yarattığı bir mahluktur. Ne Onunla bitişiktir, ne de Onunla iç içedir. Allah ona yüklenmediği gibi, ona muhtaç da değildir.

Kürsü ise, sırlarının konulduğu kap, nurlarının perdesi ve "O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır…" (Bakara, 255) dairesine giren her şeyin konulduğu yerdir. Bedende kürsüye tekabül eden bölge ise göğüstür. Çünkü sudur eden ilimlerin tahsil edilmesi orada gerçekleşir. Bu bakımdan kalbin ve nefsin kapısını çevreleyen bir meydan hükmündedir. Bu sahadan kalbe ve nefse açılan iki kapı vardır.

Dolayısıyla kalpten sudur eden hayır ve nefisten sudur eden şer, göğüste hasıl olur, oradan diğer organlara sirayet eder. işte "göğüslerde gizlenenler ortaya konulduğu zaman" (Adiyat, 10) ayetinin anlamı budur.

Kalbi de Arş konumunda kılmıştır. Çünkü O'nun semadaki arşı maruf iken, yerdeki arşı meskundur. Bunun nedeni kalp arşının sema arşından daha üstün olmasıdır. Semadaki arş O'nu kapsayamaz, taşıyamaz

ve idrak edemezken, yerdeki arşa her an bakmakta, ona tecelli etmekte, gökten keremini ona indirmektedir: “Göklerim ve yerim beni almazken mümin kulumun kalbi beni kapsadı.”

Ahiret aleminde, nimet ve azap yurtları olarak Cennet ve Cehennemi yaratmıştır.

Cennet hayrın hazinesi, cehennemse şerrin hazinesidir. Bunun gibi, kalbin kara noktasının mekanı olan hayrı da mümin kulunun cenneti kılmıştır. Çünkü orası müşahedelerin, tecellilerin, münacatların, inişlerin mekanı, nurların membaıdır.

Nefsi de Cehennem kılmıştır. Orası da kötülüğün membaı, vesveselerin mahalli, şeytanın otlağı ve karanlığın mekanıdır.

Sonra varlık ve oluşun, olanların ve kıyamete kadar olacakların yer aldığı kitabın bir nüshası olarak Levh ve Kalemi yaratmıştır.

Melekleri de istinsah edilmesi emredilenleri istinsah eden, silinmesi veya yerinde bırakılması gerekenleri gerçekleştiren, ölümü ve hayatı tahakkuk ettiren, eksilme ve artışı uygulayan katipler, aracılar kılmıştır.

Bunun gibi dil de kalem konumundadır.

Göğüs ise levh mesabesindedir. Bu yüzden dilin söylediği her şeyi zihinler göğüs levhine yazarlar. Kalbin iradesinin göğse sarkıttığını ise dil, bir tercüman gibi ifade eder.

Duyuları kalbin elçileri kılmıştır. Bunlar, orada toplanıp derlenenleri istinsah ederler.

Kulak bir elçidir, aynı zamanda casusudur.

Göz bir elçidir, aynı zamanda muhafızıdır.

Dil bir elçidir, aynı zamanda tercümanıdır.

Sonra insanda, Rablığına delalet eden, Muhammedi Risaleti tasdik etmesini sağlayan şeyler yaratmıştır. Bu delil insanın biçimidir. Çünkü insanın beden heykeli, bir yöneticiye, planlamacıya muhtaçtır. Bu yönetici, planlamacı da ruhtur. Dolayısıyla bir yöneticisi vardır. Ruh görülmediği gibi şekil de almaz. Ayrıca bedende sadece belli bir bölgeye de hasredilmez. Bedenin hiçbir organı ruh bilinci ve iradesi olmaksızın hareket etmez. Beden onsuz hissetmez, dokunamaz. Bunlar da gösteriyor ki, alemlerin bir yöneticisinin, müdebbirinin, hareket ettiricisinin olması kaçınılmazdır. Bundan da O'nun Bir olması, mülkünde olup bitenleri bilmesi, mülkünü meydana getirecek güce sahip olması, maddi şekle girmemesi, somutlaşıp temessül etmemesi (hiçbir şeye benzememesi), görünmemesi, bir mekana çekilmemesi, bölünmemesi, maddi olarak hissedilmemesi, dokunulmaması, iktibas edilmemesi zorunluluğu doğar. Daha doğrusu "Onun benzeri hiçbir şey yoktur. O işitendir, görendir" (Şura, 11)

Allah'ın kullarına gönderdiği elçiler/rasuller iki tanedir: Bir açık, biri de gizlidir. Açık Rasul, Hz. Muhammed'dir (s.a.v) Gizli Rasulu ise, Cebrail'dir.

Görünen Rasul Hz. Muhammed (s.a.v) kavmi arasında iken Cebrail Ona vahiy getirirdi ve kavmi Cebrail'in gelişini görüp hissetmez, Onu tanımazlardı. Aynı şekilde insanın beden heykelini idare eden güç olan ruhun da biri gizli, biri açık iki elçisi/rasulu vardır. Gizli elçi/rasul, iradedir ve Cebrail konumundadır; dile vahiy getirir. Dil ise irade adına konuşur. Dolayısıyla efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v) konumundadır.

Sonra senin varlığının içine Onun (s.a.v) Nebiliğinin sıhhatine ve Risaletinin doğruluğuna ilişkin yerleştirdiği gibi, Onun getirdiği şeriatının hak oluşuna, sünnetine tabi olmanın zorunluluğuna ilişkin delili de senin varlığının içine yerleştirmiştir. Böylece gücün aslı beş şeydir. Bunların her biri de beşe ayrılır. İlk asıl, dayandığı temeldir.

Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"İslam beş temel üzere bina edilmiştir:

Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Rasulu olduğuna şahitlik etmek. Namaz kılmak. Zekat vermek. Ramazan orucu tutmak ve Allah'ın haram evine hac ziyaretinde bulunmak.

İkinci temel: Farz kılınan namazlar beş tanedir.

Üçüncü temel: Zekat nisabı beş olmak üzere farz kılınmıştır.

Dördüncü temel: "Muhammed Allah Rasuludur. Onunla beraber olanlar" Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali. Rasulullah'la birlikte beş ederler.

Beşinci temel: Ehlibeyt beş kişiden oluşur: Hz. Muhammed (s.a.v), Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin.

Dinin rükünleri; şeriatın rükünlerini ikame etmek, sahabesini sevmek ve yakınlarını sevmek olduğu için, senin organların içinde buna delalet eden şeyler var etmiştir. Bunlar da beş tanedir. İslamın binasının aslını oluşturan beş esas, senin bedenindeki beş duyu olan işitme, görme, dokunma, koklama ve tatma duyuları konumundadır. Çünkü sen bu beş duyu aracılığıyla her şeyin tadını alıyor, onları tanıyabiliyorsun.

Aynı şekilde dinin bu beş rüknünü ikame etmekle her şeyin zevkine varabilirsin, irfanı idrak eder, rahmanın marifetine ulaşır ve yakini ilmi elde edersin.

Şöyle ki: Göz duyusu, seni namaz rüknünü ikame etmeye çağırır. Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Namaz benim gözümün aydınlığı kılınmıştır.”

Dokunma duyusu, seni zekatı vermeye çağırır. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: “Onların mallarından sadaka al.” (Tevbe, 103)

Tatma duyusu, seni yiyecekleri tatmayı terk etmeye çağırır ki, oruç rüknünü ikame edesin.

İşitme duyusu, seni ezanı duymaya çağırır. “İnsanları hacca çağır.” (Hac, 27)

Koklama duyusu, seni tevhidin nefeslerinin kokusunu almaya çağırır. “Ben, Rahman’ın nefesinin kokusunu Yemen tarafından alıyorum.”

Bu beş duyu ile Allah, seni beş rüknü ikame etmeye çağırır.

Sağ elinin beş parmağını, Hz. Muhammed (s.a.v) ve onunla beraber olan Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali konumunda kılmıştır.

Yüce Allah, efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v) nurunu Adem'in alnında yaratınca, Melekler Onunla karşılaşıp Muhammed'in (s.a.v) nuruna selam verirlerdi. Adem (a.s) ise bu nuru görmüyordu. Bunun üzerine dedi ki: Ya Rabbi! Oğlum Muhammed'in (s.a.v) nurunu görmek istiyorum. Bunun üzerine Muhammedi nuru, görebilmesi için organlarından birine aktardı. Sağ elinin şehadet parmağına. Ona baktı; nurun şehadet parmağında tesbih getirerek parıldadığını gördü. Bunun üzerine şehadet parmağını yukarı kaldırarak: "Eşhedu en la ilahe illallah ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve rasuluhu / Şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Şahitlik ederim ki Muhammed Allah'ın rasulüdür." Bu yüzden şehadet parmağına "el-Musabbiha" (Tesbih eden) de denilir.

Sonra Adem (a.s) şöyle dedi:

- Ya Rabbi! Sülbümde bu nurdan bir şey kaldı mı? Evet, dedi, ashabının nuru kaldı. Bunlar da Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali'dir. Ali'nin nurunu baş parmağına, Ebubekir'in nurunu orta parmağına, Ömer'in nurunu yüzük parmağına, Osman'ın nurunu da serçe parmağına yerleştirdi.

Sonra Adem'e denildi ki: Böyle yapmamın sebebi, bu parmakların uçlarıyla onların sevgisini tutup avuçlaman, onları Hz. Muhammed'den (s.a.v) ayırmamandır. Çünkü yüce Allah "Muhammed Allah'ın rasulüdür. Onunla beraber olanlar." (Fetih,29) Buyurarak onları bir arada zikretmiştir.

Sonra sağ elindeki beş parmağı, beş şahsiyeti hatırlatıcı kıldı. Bu beş şahsiyet ehlibeyttir. Ki "Allah sizden ancak kiri gidermek ister." (Ahzab, 33) ayetinde buyrulduğu gibi, Onlardan kiri giderip Onları tertemiz kılmıştır. Nitekim Rasulullah (s.a.v) "Bu ayet ehlibeyt hakkında nazil olmuştur: Ben, Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin…" buyurmuştur.

Ayağının beş parmağını da senin için, Allah'ın farz kıldığı beş namaza işaret eden, onları hatırlatan alametler kılmıştır. Sen bu beş namazı ayakların üzerine dikilerek eda edersin. Çünkü onlar Allah'ın yeryüzündeki hizmetçileridir. Hizmet ise ancak iki ayakla yapılabilir. Bu yüzden sağ ayağın, beş namazı hatırlatmakta, sağ ayağının beş parmağı ise senin için, zekatın nisap miktarını göstermektedir. Zekatın nisabı ise beş dirhemdir. Bu yüzden her zaman zekat namazla birlikte anılır. Bundan dolayıdır ki iki ayağın parmakları namaza ve zekata işaret ederler.

Sonra senin içinde, ölümü ve yeniden dirilişi, kabrin nimetlerini ve azabını gösteren, bunlara delalet eden bir hususiyet yaratmıştır. Uyku. Uyuyan kimse, uykuda kötü rüyalar gördüğünde, acı çeker, azap görür. İnsan uykuda

ölü gibidir. Duyularını yitirmiş olur; hiçbir şey duymaz, görmez ve idrak etmez.

Sonra uyuyan kimse (rüyada) kulak, göz ve idrak sahibi kılınır. Rüyada işitir ve görür. Asıl kulak ve gözünden ayrı bir kulak ve gözle. Kendini rüyada dilediği yere giderken, yiyerken, içerken görür. Bu bakımdan uykuda rüya gören kimse, kabirde ölüm ile yeniden diriliş arasındaki ara dönemi oluşturan berzah hayatı boyunca kendisine zevk veren nimetleri ve acı veren azabı gören ölü konumundadır.

Sonra Allah seni uykundan uyandırır; senin iradenle ve senin seçiminle gerçekleşmez bu uyanış.

Eğer uykudan uyanmamayı isteyebiliyorsan, istediğin için de uyanmamayı gerçekleştirebiliyorsan, ölümden sonra dirilmemeye de güç yetirebilirsin demektir?!

Bu, ölümden sonra dirilişi inkar edenlerin yalanını ve cehaletini ortaya koyan bir hakikattir. Bunlar da zındıklar, dehriler ve felsefecilerdir. Aynı zamanda kabir azabını, nimetini ve sorgusunu inkar eden mutezile mezhebinin bu görüşüne de susturucu bir cevap niteliğindedir.

Hem bilmen gerekir ki, yüce Allah mahlukatı üç sınıf olarak yaratmıştır. Bu hususta şöyle buyurmaktadır: “Allah her canlıyı sudan yarattı. İşte bunlardan kimisi karnı üstünde sürünür-yılanlar ve solucanlar gibi-, kimi iki ayağı üstünde yürür-kuşlar ve insanlar gibi-, kimi dört ayağı üstünde yürür-hayvanlar gibi- (Nur, 45)

Canlıların bir kısmı –sürekli-secde halindedir, bir kısmı –sürekli-rüku halindedir, bir kısmı da –sürekli-kıyam halindedir.

Ağaçlar ve duvarlar gibi sürekli kıyam halinde olanlar rükua güç yetiremezler.

Hayvan türleri gibi sürekli rüku halinde olanlar, secde ve kıyama güç yetiremezler.

Sürüngenler, haşereler gibi sürekli secde halinde olanlar da kalkamazlar.

Bütün varlıklar Allah'a itaat etmek, O'nu yüceltmek ve tenzih etmek için yaratılmışlardır: "O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur." (İsra, 44)

Yüce Allah, sair mahlukatının ibadetlerini ve itaatlerini senin için bir araya getirdi ve senin ibadet ve itaat şeklini bütün mahlukatına yaydı. Sen O'na ayakta, rüku halinde ve secde ederek ibadet etmek istersen, bunu yapabilirsin. Ki bütün mahlukatın fazileti sende toplansın.

Yine sana namazı da farz kılmış ve namazı bütün mahlukatın ibadetini kapsayacak özellikte kılmıştır.

Kıyamın, rüku ve secdelerin fazileti de sende toplanmıştır.

Sen bütün varlığın maksadısın.

Sen, mabudun muradı öyle olduğu için, kulların gözdesisin.

Bu, başta söylediğimiz:

“Allah, Adem’i (a.) Muhammed (s.a.v) isminin sureti üzere yaratmıştır.”

“Varlıkları Onun şeklinde yaratmıştır.” Sözümüzün anlamı budur.

Bil ki, yüceler alemindekiler, varlık ağacının yararına olacak şekilde musahhar kılınmışlardır, Onun maslahatı için çalışırlar, Onun haklarına riayet ederler. Çünkü varlıkta Muhammedi dalın gözdeliği ve Ahmedi nur vardır.

O halde ilk kez varlık gündüzünü yokluk gecesinin karanlığından çekip çıkaran, Adem’in (a.s) alnının ufkundaki Muhammedi güneşlerin nurlarının parıldayışlarıdır. Bu yüzden Melekler çıkıp secdeye kapandılar ve “ebediyen arşın meliki Muhammed’dir.” dediler. Secde etmeleri emredilince, secdeye kapandılar. Özel olarak şahitlik etmeleri istenince şahitlik ettiler.

Sonra onlara denildi ki: Bu özel müşahedenin şükrü, Onun kökü olduğu ağacın, Onun bağlayıp çözeni (idarecisi) olduğu devletin hizmetinde çalışmanızdır.

Sizden bir kısmınız “sefere”(yazıcılar) olsunlar; tertemiz kitabları yazmakla uğraşsınlar.

Bir kısmınız “berere” (görevliler) olsunlar; bu ağacın korusunun etrafında dolaşsınlar.

Bir kısmınız “hamele” (taşıyıcılar) olsunlar; her amel edenin amelini taşısınlar.

Bir kısmınız “Katipler” olsunlar; tevbe etmiş olanların gönüllerini razı etsinler.

Bir kısmınız, istiğfar suyuyla onların yüzlerini günah tortularından, tozundan yıkasınlar: “Yeryüzündekiler için bağışlama dilerler.” (Şura, 5)

Bir kısmınız “hafaza” (koruyucu) olsunlar; yapıp ettikleri amelleri kayda geçirip muhafaza etsinler, aleyhlerine ve lehlerine olan şeyleri sayıp döksünler.

Bir kısmınız onların rızıkları için çalışsınlar, ki rızıklarını veren Rablerine ibadet etmeye vakitleri olsun.

Nitekim Meleklerin bazısı, rüzgarları gönderir; bazısı, bulutları yürütür; bazısı, denizleri doldurur; bazısı yağmur sularını indirir; bazısı karaları muhafaza eder; bazısı gecenin etrafı bürümesini sağlar; bazısı gündüzün sıyrılıp gelmesini temin eder; bazısı takipçidir, organları afetlerden korurlar; bazısı afetleri ortadan kaldırır; bazısı cennetleri süsler; bazısı cehennemi kızıştırır.

Yurt hazır hale getirilince, Hakk’ın iradesinin kasesi dolaştırılınca, bu huzura ilk kabul edilen İblis oldu. Allah’ı tesbih ve takdis giysileri içinde böbürlene böbürlene geldi. Ama içi hainlik ve fitne doluydu. Bu meclise varınca, manzaranın güzelliğini görünce, marifet tepesine vasıl olunca, inkar etti, isyanda ısrarcı oldu. ama bütün bunları içine attı. Suyun ve balçığın hakkını küçük gördü, küçümsedi.

Ona: Kasenin saflığı içinde secde et, denilince, kaçındı ve büyüklendi. Kaseyi taşırdı. Letafet meclisinde bulunanların üstün akıl sahiplerinin bu sohbetinin

zevkine varamadı. Gam ve vesvese karanlığında kalakaldı. İlminin ve amelinin keselerini kontrol etti. Baktı müflis tüccarların keseleri gibidir. Issız çöllerde yapayalnız kalakaldı. Hak taraftarlarından (şiasından) ve şeriatından ayrıldı. Kederi artınca, aldığı darbenin büyüklüğünü hissedince “Onları mutlaka saptıracağım, muhakkak onları boş kuruntulara boğacağım, kesinlikle onlara emredeceğim.” (Nisa, 119) lisanıyla medet umdu.

Ama kader şöyle diyor: “Ben onlara mutlaka eman işaretlerini göndereceğim. “Şüphesiz kullarım üzerinde senin bir hakimiyetin yoktur.” (Hicr, 42) Kainatın malikinden mühlet istedi. Ona mühlet verildi ki, kafirleri cehenneme sürükleyen önder olsun. günah ve vebal ehlinin dayandığı asa olsun. Ki onlardan birinin ayağı kaldığında “şeytan onları kaydırdı.” (Al-i İmran, 155) denilsin. Biri amel ettiğinde “Bu şeytan işidir.” (Kasas, 15) denilsin.

Adem ve İblis günah yokuşunu aşma sınavına tabi tutulduklarında, biri kendisine emredileni terk etti, biri kendisine yasaklananı işledi. Böylece kader ikisini bir noktada buluşturdu. Çünkü böyle takdir edilmişti. Allah emretmişti, ama emrettiğinin aksini irade etmişti. Emrin bahşettiğini, irade alıp götürmüştü.

İkisi bu sınırı aştıklarında, İblis için, bu hali bir daha aşmaması hükmü verildi. Bedbahtlık orada çadırını bağladı. Haddi aşma meydanının tam ortası onun makamı oldu.

Adem’e gelince, kaldığı cennete özlem duydu, orada geçirdiği geceleri gündüzleri hatırladı. Kendini kınamaya

başladı. Derken pişmanlık duyanlar arasında pişmanlıkla şöyle seslendi: “Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik.” (Araf, 23) Bunun üzerine yakınlardan kılındığının, sıkıntısının giderileceğinin müjdesini aldı: “Adem, Rabbinden bir takım kelimeler aldı.” (Bakara, 37)

Bedbaht İblis’e gelince, lanet atları, dizginleri salıverilmiş halde üzerine gönderildi; kovulduğunu, rahmetten uzaklaştırıldığını müjdelediler. Oradan çıkarılması emredildi: “İnin oradan., dedik…” (Bakara, 38) Adem, derin bir endişeye kapıldı. Neredeyse kendini paralayacaktı. Dedi ki: Efendim! Yükselişte engellenme acısını tattırdın; düşüşte rahmetten ümitsizlik narına yanmaktan koru beni.

Ona denildi ki: İki zümrenin birbirinden ayrılacağı, “bir bölümü cennete, bir bölümü de çılgın alevli cehenneme” (Şura, 7) gideceği ayrılık noktasına varıncaya kadar senin için endişe edilecek bir durum yok.

Adem sağ tarafı, İblis de sol tarafı tuttu. Sol ehli için bir asıl oldu İblis. Ancak Adem ile İblis arasında bir arkadaşlık ve beraberlik oldu. Bu arkadaşlığın bir etkisinin olması zorunluydu. İblis, Adem’le beraberken solunda bulunuyordu. Adem’in solu İblis’in ondaki mahalli konumundaydı. Bu, kökeninde azıcık bozukluk olan kimselere de sirayet etti. Böylece İblis’in muhalefet karanlığının gölgesine girdiler, ona yakın olup onun hizasında, safında yer almak suretiyle kafir oldular.

Ama sağ tarafta kalanlar, Adem’in marifet nurunun içinde kaldılar. Uzak oldukları için de İblis’in karanlığından kurtuldular.

Ama küfre sapanların komşuluğu onların üzerinde de etki bıraktı; onların sapmışlıklarının karanlığının gölgesine girdiler. Çünkü sol tarafın ehliydiler.

Bu, onların sıfatları üzerinde de etki bıraktı. Ama zatlarının nurları ve marifetleri sağlam kaldı. İşte sağ tarafın ehli olanların işledikleri günahlar ve yüklendikleri veballer bu komşuluğun neticesidir, o tarafın kıvılcımıdır.

Bil ki!..

Bu etkinin başka bir temeli ve başka bir nedeni vardır. Şöyle ki: Yüce Allah Adem'in (a.s) yaratılacağı toprağın avuçlanıp getirilmesini emredince, bu işle görevli ölüm meleği toprağı getirmek üzere indi…

İblis o gün yeryüzündeydi. Allah onu, bir grup melek ile birlikte orada halife olarak bırakmıştı. İblis bu görevi sırasında yeryüzünde uzun süre kaldı, orada Allah'a ibadet etti. Ölüm meleği dünyanın çeşitli yerlerinden toprağı avuçladı. O topraklara İblis ayak basmıştı. Adem'in (a.s) yaratılacağı yoğrulup ona şekil verilince, nefsi İblis'in bastığı topraktan, kalbi de İblis'in ayağını basmadığı topraktan yaratıldı. Nefsin sahip olduğu pislik ve yerilmiş vasıflar, şeytanın ayak izinin toprağına bulaşmasından ileri gelir. Bu yüzden nefis, şehvetlerin barınağıdır. Şeytanın nefiste yaşaması, ona egemenlik kurması, özünü oluşturan toprağa ayak basmış olmasın kaynaklanır. Ve bu yüzden İblis, Adem'e karşı büyüklük taslar. Çünkü onun, kendi ayağının bastığı topraktan yaratıldığını görmüştü. Bir de kendi unsurunun özüne bakmış, ateş olduğunu görmüştü. O zaman övünerek üstünlük iddia etti. Büyüklenmeye meyletti.

Nitekim yüce Allah'ın şu sözünün anlamı da budur: "Ey iman edenler! (….) sakın şeytanın adımlarının peşinden gitmeyin." (Bakara, 208) Çünkü onun adımlarının bastığı topraktan yaratıldınız.

Bil ki, varlık ağacı yaratılınca, ondan üç dal yeşerdi: Biri sağda, biri solda, biri de ortada dim dik uzandı. Bu dimdik uzanan dal "önde olanlar" (sabikun)ın dalıdır.

Hz. Muhammed'in (s.a.v) ruhaniyeti bu üç dalla kaimdir, onlarla bağlantılıdır, onların içine sızmıştır. Her dalın, bu ruhaniyeti kabul edişi oranında payı vardır ondan. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmuştur: "Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiya, 107)

Sağ dalın ehli olanların payına, hidayet ruhaniyeti, Hz. Muhammed'e (s.a.v) tabi olma, Onun sünnetine ve şeriatına göre amel etme düştü. Yüce Allah şöyle buyuruyor: "O Resule, O ümmi Nebiye uyanlar…" (Araf, 157)

Önde olanların payına, Ona yakınlık, katında bulunma ve Onunla sohbet etme düştü. "Onlar, Allah'ın kendilerine lütuflarda bulunduğu kişilerle beraberdir." (Nisa, 69)

Hz. Muhammed'in (s.a.v) ruhaniyetinden, sol ehli olanların payına düşense, dünyada korunmaları, erken cezadan, azaptan emin olmalarıdır. "Sen onların içinde iken Allah, onlara azap edecek değildir." (Enfal, 33)

Hz. Muhammed'in (s.a.v) cismaniyetinin varlıkta zuhur etmesinin vakti geldiğinde, Onun varlık dalı dimdik ve dosdoğru yeşeriverdi.

Kökü sabitleşip dalları yeşerince, Onun velayetini, idaresini üstelenen zat seslendi: “Emrolunduğun gibi dosdoğru ol.” (Hud, 112) Hz. Muhamme’din (s.a.v) vasfı doğruluktu, istikametti. Makamı da ebedi ikamet yurdudur.

Dosdoğru olunca iki alemden de göçtü. Emredileni ikame edince, bir makamdan başka bir makama intikal etti. Nihayet menzili süreklilik kazandı ve orada ikame etti.

Birinci makam; dünyadaki varlık makamıdır. “Ey örtünüp bürünen! Kalk ve uyar.” (Müddessir, 1-2)ifadesi buna işarettir.

İkinci makam; ahiretteki övülmüş makamdır (makam-ı mahmud). “Rabbinin, seni, övgüye değer bir makama göndereceği umulur.” (İsra, 79) ayeti buna işaret etmektedir.

Üçüncü makam; cennetteki sonsuzluk makamıdır. “O ki lütfuyla bizi asıl oturulacak yurda yerleştirdi.” (Fatır, 35)

Dördüncü makam; gözlem (müşahede) makamıdır. Mabudu görmek için yakın olma makamıdır. “Sonra yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu.” (Necm, 8-9) yaklaşma, yükselme ve müşahede Ona (s.a.v) özgüdür. Çünkü bütün varlığın varoluş maksadı Odur.

Varlık bir ağaç ise, meyvesi Odur. Odur varlığın cevheri.

Bilindiği gibi meyve veren bir ağaç, ancak aslını oluşturan bir tohum taneciğiyle meyve verir. Bu tohum taneciğini ektiğin, beslediğin ve bakımını yaptığın zaman, yeşerir, dal salar, yaprak açar, rüzgarlarda sallanır, derken meyve verir.

Bu ağaca baktığın zaman, onu, bu ağacın aslını oluşturan çekirdeğin içinde görürsün. Evet bu tohum, bu çekirdek başlangıçta nütfedir. Sonunda ağaç suretinde zuhur eder. Sonunda ağaç olur. Ağaç o tohumla zuhur eder. Dolayısıyla zuhur eden o tohumun suretidir.

Hz. Peygamberin (s.a.v) geçmişte mana olarak gizli olması da buna benzer. Sonra suret şekline bürünüp zuhur etmesi de. Nitekim Rasulullah'ın (s.a.v) "Adem daha su ve toprak arası bir şeyken, ben Nebiydim" sözünün anlamı da budur.

Çekirdek veya tohum ağacın anlamının mahzarı olduğu gibi, Hz. Muhammed'in (s.a.v) mana olarak gizli olduğu aşama da suretinin mahzarı idi. O, mana aleminde kadim lisanında zikredilirdi, yokluk kapsamında varlık sahibiydi.

Hz. Muhammed'in (s.a.v) bu durumu, bir tüccarın bir kumaşı çeşitli elbiseler haline getirdikten sonra dürüp deposuna yerleştirmesine benzer. Bu tüccar, ilk olarak toplayıp dürdüğü elbiseyi en son ortaya çıkarıp sergileyecektir.

Aynı şekilde efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v) de var olmak bakımından her şeyden öncedir, ilktir. Ama her şeyden sonra zuhur edip ortaya çıkmıştır.

Kaderin gücü bu Nebevi dalı yönetmeye koyulunca, Onu iyiliklerinin özüyle besledi, sevgisinin kasesiyle suladı. Onu korusunun zirvesinde himaye etti, besleyip büyüttü. Derken tepesi sallanmaya başladı. Onun mis kokusu etrafa yayıldı. İşte bu esintiler ariflerin ruhlarının gıdası, müminlerin gözlerinin nuru, sevenlerin huzurlarının reyhanı, asilerin sığındığı meydan, günah sularından içenlerin kurtarıcısı oldu.

Şayet sol ehli tarafından bir hatta rüzgarı esse veya bir günah fırtınası kopsa, yüce Allah'ın yeşerttiği dallardan biri eğilir, sol ehlinin amellerinden birine meyleder, böylece dalıyla oynar. Bu da gövdesinin tazeliği üzerinde etkili olur, gövdesi taze olduğu için bundan etkilenir, çırpınır durur. Ama iman toprağındaki kökü sabittir. Taze dalının etkilenmesi ona zarar vermez. Hata sahibi yaptığının farkına varıp, onu bu havadan korur, eğilmişken onu doğru istikametine döndürür, kana kana istiğfar suyunu içirirse, o zaman niyeti kabul edilir. Kuruyan iman yaprağı yeniden yeşerir. Onun adına, nakli ve rivayeti gerçeğin ta kendisi olan hatip mazeret bildirmek üzere kalkar. Onun dedikleri doğrudur, çünkü onun hakkında "Battığı zaman yıldıza andolsun ki, arkadaşınız sapmadı ve batıla inanmadı." (Necm, 1-2) şeklinde yemin edilmiştir.

Hem bilesin ki, Muhammedi dal, ruhların maddesini oluşturan ruhaniyetten ve bedenlerin özünü oluşturan cismaniyetten meydana gelmiştir.

Ruhaniytenin maddesi cömertliğidir. O da şu ayetin sırrında saklıdır: "Allah, göklerin ve yerin nurudur (…)

lamba…” (Nur, 35) Yani Allah Rasulu Efendimiz Hz. Muhammed’in (s.av) nurunun lambası. Allah Onu, varlık kandilliğinin lambası kılmıştır. Böylece yüce Allah varlığı/kainatı bir kandile, efendimiz Hz. Muhammed’i (s.a.v) de kristal fanusa, Onun kalbi olan nuru ise lambaya benzetilmiştir. Dolayısıyla Onun içinin nuru dışında parlamıştır. Lambanın fanus içinde parlaması gibi. Böylece lambanın ışığı ateş, fanus da şeffaflığından dolayı nur olmuştur. Derken ortaya bir nur çıkmıştır.

Bütün yaratılmışlar Ona yakınlıkları, Ona tabi oluşları, taraftarlarının arasına girişleri ve şeriatıyla amel edişleri oranında Ondan istifade etmişlerdir. “Gökten bir ölçü ile su indirdi.” (Zuhruf, 11) ayetinin kast ettiği anlam da budur. Bu ayette yüce Allah sevgili Nebisi Hz. Muhammed’i (s.a.v) gökten bir ölçüye göre inen suya benzetmiştir. Çünkü su her canlının hayat kaynağıdır. Aynı şekilde Hz. Muhammed’in (s.a.v) nuru da her kalbin hayat kaynağıdır. Varlığı da her şey için bir rahmettir.

Ardından insanların, Onun nurundan yararlanışlarını, Onun (s.a.v) bereketine nail oluşlarını anlatıyor. Böylece ayette kalpler vadilere benzetiliyor: Kimisi büyük, kimisi küçük. Kimisi ulu, kimisi de hakir...

Her kalp, kapasitesi oranında, maddesi miktarında bu sudan aldı ve ona doğru yola koyuldu: “Her bölük, içeceği kaynağı bildi.” (Bakara, 60)

Sonra yüce Allah, Hz. Rasulullah’ın (s.a.v) cismaniyetini, berrak suyun üstünde taşınan kabarık köpüğe benzetiyor. Bu köpükten kasıt, Onun zahiri terbiyeciliğidir. Yiyecek, içecek, evlenme, insanların fiil

ve davranış ortaklıkları gibi hususları düzenlemesidir. Bunların tümü geçip gider, dağılır. “insanlara fayda veren şeye gelince “ (Ra’d, 17) Hz. Muhammed’in (s.a.v) nübuvetine, risaletine, hikmetine, ilmine, marifetine ve şefaatine gelince “o yeryüzünde kalır.” (Ra’d, 17)

Bil ki, Hz. Muhammed’in (s.a.v) yaratılışının hikmeti bu olunca, Allah onu latif ve kesif unsurlardan yarattı. Ki yaratılışı kusursuz, kamil olsun. sıfatları mükemmel düzeyde bulunsun. Allah onu iki zıt olgudan, ruhani ve cismani olgulardan yaratmıştır. Cismaniliğini ve beşerliğini, insanlarla buluşma noktası, suretlerin mikyası kıldı. Ona, insanları karşılayabileceği bir kuvvet verdi. Onlara beşeriliği maddesiyle yardım elini uzatırdı. Onlarla onların yanında olurdu. Onlar da kendileri için kendileri olurlardı.

“Ben ancak sizin gibi bir beşerim.” (Kehf, 110) Bu bağlamda onların hemcinsi ve benzeriydi. Çünkü onların karşısına nurani melek ruhaniyetiyle çıksaydı, insanlar Onu karşılamaya güç yetiremezlerdi, Ona mukavemet edemezlerdi. Bu yüzden yüce Allah, aşağıdaki ayette insanlara onu bir beşer olarak göndermiş olmasını bir lütuf ve minnet olarak zikrediyor: “Andolsun size kendinizden bir Rasul gelmiştir.” (Tevbe, 128)

Ayrıca Ona bir güç ve ruhaniyet vermiştir ki, bu özelliğiyle ruhanilik alemini, yüceler melekutunu karşılar, ki bereketi tam, rahmeti eksiksiz olsun.

Ruhaniler Onun cismaniyetini müşahede ederler.

Ayrıca Yüce Allah sırf Ona özgü olmak üzere üçüncü bir vasıf daha vermiştir. Bu vasıf, önceki iki vasıftan ayrıdır, onların dışındadır.

Şöyle ki.. Ona Rabbani bir vasıf ve ilahi bir sır vermiştir ki, Rububiyet sıfatlarının tecellisi esnasında bu vasıfla sebat eder. Onunla ilahi huzuru müşahede etme gücünü kendinde bulur. Onunla Teklik nurlarının sırlarını alır, kutsi işaretlerin hitabını duyar, Onunla rahmani esintilerin hoş kokularını duyar, göz alıcı haz makamlarına yükselirdi. Hz. Rasulullahın (s.a.v) şu sözünün sırrının anlamı budur: “Ben sizden herhangi biriniz gibi değilim.” Şu hadisin sırrının anlamı da budur: “Benim öyle bir vaktim var ki, o vakitte Rabbimden başkası beni karşılamaya güç yetiremez”

Bu makam, yakınlaştırılmış hiçbir meleğe, gönderilmiş hiçbir Nebiye özgü değildir. bir kasedir ki ondan (s.a.v)den başkası içmemiştir. Bir gelindir ki, sadece Ona görünmüştür. İşte bu, sırf Ona özgü olan makamdır. Saydığımız dört makamdan birisi budur.

Diğer üç makama gelince, bunlar diğer mahlukata yönelik kerametlerdir. Ki her biri kendisine ayrılmış nasibi alabilsin.

Övülmüş makama (Makam-ı Mahmud) gelince, o, suret alemine özgüdür. Suret alemi ise dünyadaki mülk alemidir. Bu sayede mutmainliğinin, Nebiliğinin ve risaletinin bereketi onları sarar: “Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik.”(Enbiya, 107)

O (s.a.v) “Ey Rasul! Rabbinden sana indirileni tebliğ et.” (Maide, 67) minberine oturtulmuştur.

O, insanların çağrısına icabet edendir, nasihatte onlara hitap edendir. Sarsıntılarda onların tabibidir. Sevgiden de onların payına düşendir. Bu, dünya ehline özgü boyutudur.

İkinci makama gelince, o da kıyametteki övülmüş makamdır ve bu da yüceler aleminin payına düşmüştür. Yüceler alemi, Onun makamının bereketine, müşahedesinin güzelliğine ve sözünün duyuluşuna nail olur: “ Ruh ve meleklerin …durduğu gün.” (Nebe, 38) Ona hitap etme izni verilir. Melekler saf saf duruş vaziyettedirler. Bütün mahlukat durmuş, kulak kesilmiştir. Konuşmasına ümmetine şefaat etmekle başlar ve “ümmetim… ümmetim…” diye seslenir. “Rahmetim… Rahmetim…” diye cevap verilir.

Üçüncü makam ise, şühud makamıdır ve bu makam sonsuzluk yurdundadır. Ki Cennet ehli ondan nasiplerini alsınlar, huriler Onu müşahede etmekten haz alsınlar, köşkler, Onun girişiyle şereflensinler, gelişiyle sevinçlerini sunsunlar, cennetin nuru artsın ve Onun gelişiyle perdeler kalksın, kötülükler zail olsun.

Dördüncü makam, sırf Hz. Rasulullaha (s.a.v) özgü kılınmış makamdır. Ulu mabudu görme makamı. “İki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu.” (Necm, 9)

Çünkü O, varlık ağacının meyvesi, varlık sedefinin incisi ve sırrıdır.

O, “Ol” sözünün anlamıdır. Ağaç, kendisi için istenmez, aksine meyvesi için istenir. Dolayısıyla ağaç meyve tutsun. Çiçek açsın diye korunur, muhafaza edilir.

Amaç, bu meyveyi sahibine arzetmek, “O”na yakınlık huzuruna bezeyerek götürmek, huzurundaki nedimeler arasında dolaştırmak olduğu için Ona “Ey Ebutalib’in yetimi! Kalk, senin talibin var ve senin için istekler hazırlamış.” diye seslenildi.

Ona hizmete amade meleklerin en gözdesi gönderildi. Melek, Onun yanına gelip durduğunda, Onu yatağında uyur halde gördü..

Dedi ki : Ey Cebrail! Nereye?

Dedi ki: Ey Muhammed! “Nere” (Mekan) aradan kaldırıldı. Bu seferimde ben “nere”yi bilmiyorum. Ama ben hizmet sunan melekler arasında sana gönderildim: “Biz ancak Rabbinin emri ile ineriz.” (Meryem, 19)

Dedi ki : Ey Cebrail! Benden istenen nedir?

Dedi ki: Sen iradenin muradı, dilemenin maksadısın. Her şey Senin için irade edilmiş, sen de O’nun için irade edilmişsin. Sen varlığın seçkinisin. Sen sevgi kasesinin özüsün. Bu sedefin incisisin. Şu ağacın meyvesisin. Marifetler güneşisin. Lütuflar hilalisin. Evren sırf Senin yerini yüceltmek için hazırlandı, donatıldı. Bu güzellik, bu cemal sırf senin vuslatın için bezendi. Sevgi kadehi sen içesin diye sunuldu. Kalk! Sana ikram edilmek üzere sofralar serilmiştir. Yüceler aleminde, sen geleceksin diye bir telaştır gidiyor. Gözde melekler, Senin gelişini tehlil ve tekbirlerle kutluyorlar. Ruhaniyetinin şerefi onları

kaplamıştı. Artık cismaniyetinden de bir nasip almaları kaçınılmazdır. Melekut alemini şereflendir, mülk alemini şereflendirdiğin gibi. Göğün zirvesine ayağını basarak onurlandır, kara toprakları onurlandırdığın gibi.

Dedi ki: Ey Cebrail! Kerem sahibi Allah beni çağırıyor, ne yapacak bana?

Dedi ki: “Senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlamak için” (Fetih, 2) çağırıyor.

Dedi ki: Bu benim için. Ailem ve çocuklarım için ne vardır? Çünkü insanların en kötüsü yalnız yiyendir. (Sırf kendisini düşünendir.)

Dedi ki: “Pek yakında Rabbin sana verecek de hoşnut olacaksın.” (Duha, 5)

Dedi ki: Ey Cebrail! Şimdi kalbim rahat etti. Artık Rabbime gidebilirim.

Cebrail, Burak’ı yaklaştırdı.

Dedi ki: Bunu ne yapacağım?

Dedi ki: Bu, aşıkların bineğidir.

Dedi ki: Benim bineğim şevkimdir. Azığım takvamdır, sakınmamdır. Rehberim, gecemdir. Ben O’na ancak O’nunla vasıl olurum. O’nu, O’ndan başkası bana gösteremez.

Zayıf bir hayvan, O’nun sevgisinin ağırlıklarını, marifetinin dağlarını, göklerin, yerin ve dağların taşımaktan aciz olduğu sırları emanetini sırtlayan birini nasıl taşısın? Ve sen, Sidretu’l Münteha’nın yanında

hayretler içinde kaldığın halde bana yol gösterebilir misin?

Ben ki sonu olmayan bir huzura varıyorum?!

Ey Cebrail! Sen kim? Ben kim? Benim öyle vakitlerim olur ki, o sırada Rabbimden başkası bana katlanamaz.

Ey Cebrail! Benim sevgilimin benzeri olmadığına göre, ben de sizden biri gibi değilim. Dolayısıyla binekler sırtında mesafeler katetmem, rehberlerin öncülüğünde cihetlere yönelmem. Bu ancak sonradan olma varlıkların alanıdır. Benim sevgilim cihetlerden münezzehtir, sonradan olma özelliklerden beridir. Ona hareketlerle ulaşılmaz, işaretlerle gösterilmez. Anlamları bilen, ne demek istediğimi anlar. Bak, O'na yakınlığım "İki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu." (Necm, 9)

Cebrail, vaktin dehşetini anladı ve şöyle dedi:

Ey Muhammed! Beni sana getirdiler ki, senin devletine hizmet edeyim, gözde adamlarına arkadaş olayım. Bineği de Senin kerametini sergilemek için getirdiler.

Çünkü meliklerin adetidir. Sevdikleri birini ziyaret etmek istedikleri zaman, ya da bir yakınlarını davet edecekleri vakit, onların kerametlerini ve saygınlıklarını göstermek isterlerse, en gözde yardımcılarını rasul/elçi olarak gönderir, onları getirmek üzere en seçkin bineklerini takdim ederler. Biz de sana meliklerin bu adeti üzre geldik, bu geleneğe uyduk.

Allah'a adımlarla varılacağını sanan, hataya düşer.

O’nun perdelerin gerisinde örtülü olduğunu zanneden de bağışlardan yoksun kalır.

Ey Muhammed! Yüceler alemi seni bekliyor, cennetler kapılarını açmış, alanlarını süslemiş, yaşıt kızlarını bezemiş, içeceğini kaselere doldurmuş bekliyor. Bütün bunlar, senin gelişinle duyulan sevincin, vasıl oluşunla yaşanan neşenin göstergesidir. Gece Senin gecendir. Devlet de Senindir. Ben, yaratıldığım günden beri bu geceyi bekliyordum. Seni bir ihtiyaç için vesile kıldım. Onu elde etmeye ilişkin gücüm, çarem tükendi, imkanlarım yok oldu. Bu yüzden aklım şaşkın vaziyettedir. Fikrim sersem durumdadır. İçimi dehşet kaplamış. Zihnim meşgul ve tasavvurum karmakarışıktır.

Ey Muhammed! Şaşkınlığım beni O’nun ezelinin ve ebedinin meydanında durdurdu. Bir başlangıcının olmadığını gördüm..

Başka bir meydana meylettim, onun da sonda ilk olduğunu fark ettim. O yoldaşa gitmek için bir yol arkadaşı aradım. Yolda Mikail ile karşılaştım..

Dedi ki: Nereye gidiyorsun? Yol kapalı, kapılar yolcuların yüzüne kapanmış, sayılı günlerle, zamanlarla O’na varılmaz, sınırlı mekanlarda aramakla bulunmaz?

Dedim ki: Öyleyse niçin bu makamda duruyorsun?

Dedi ki: Denizlerin su kapasiteleriyle, yağmur yağdırmakla ve bu yağmurları değişik bölgelere sevketmekle meşgulüm. Denizlerin hangi miktarda acı olduklarını, dalgalarının oluşturduğu köpüğün miktarını bilirim. Ama Tekliğin boyunu ve fertliğin sayısını bilmem.

Dedim ki: İsrafil nerede?

Dedi ki: Talim okuluna alındı. Levh-ı mahfuz'un yüzüne bakıyor, oradan kesinleştirilmiş hükümleri ve yürürlükten kaldırılanları yazıyor. Sonra okul çocuklarına okuyor, şu misaldeki gibi: "İşte bu, aziz ve alim olan Allah'ın takdiridir." (Yasin, 38) Sonra o, öğrenim devresinde, öğretmeninden duyduğu haya yüzünden, başını kaldırmaz. Bakışları yere bakar ve kalbini düşünceden alıkoyar. Sura üfleyeceği güne kadar devam edecek bu hali.

Dedim ki: Haydi, Arşa soralım, bize yol göstermesini isteyelim. Öğrendiklerini ve yazdıklarını istinsah edelim.

Arş, bu halimizi duyunca, coşkuyla titredi.

Dedi ki: Dilini kımıldatma. Kalbinde O'ndan söz etme.

Bu, perdesi aralanmayan, kapısı açılmayan bir sırdır. Cevabı olmayan bir sorudur bu. Ben neyim ki arada, O'nun "nere"sini bileyim?

Ben, iki harften yaratılmış bir mahluktan başka bir şey değilim. Daha dün ne bir eser ne de bir obje idim. Dün yitik bir yoktan ibaret olan, ezelden beri var, doğmamış, doğurmamış olan ahadiyetini nasıl bilebilir? O, istivada beni geçti, istila ile beni emri altına aldı.

Eğer O'nun istivası olmasıydı, şekil alıp var olamazdım, O'nun istilası olmasaydı, doğruyu bulamazdım. Duman halinde olan göğe yönelip istiva etti. Burhanın kaim olması için arşa istiva etti. O'nun izzeti hakkı için istiva etti. İstiva ettiklerine dair bir bilgim

yok. Ben ve toprak O'nun karşısında eşit düzeydeyiz. O'nun ihtiva ettiğini ihtiva etmem ben. Bilmem neyi kapsadığını.

Ben sadece O'nun kuluyum. Her kul için niyet ettiği vardır.

Sana kıssamı anlatayım.. Istırabımı sana açayım.

O'nun yüce izzetine, kudretinin gücüne andolsun ki, beni yarattı, Tekliğinin denizlerine gark etti, ebediliğinin çöllerinde hayrete düşürdü.

Bazen ebediliğinin ufuklarından doğup bürür beni.

Bazen yakınlığının makamlarında yaklaşıp benimle ünsiyet kurar.

Bazen izzetinin perdesiyle gizlenir, yapayalnız bırakır beni.

Bazen lütfünün münacatıyla seslenir bana ve coşkuya gark eder beni.

Bazen sevgisinin kaseleriyle varır bana ve sarhoş eder beni.

Sarhoşluğun karışıklığıyla acı çektikçe ben, Tekliğinin lisanıyla bana "Beni asla göremezsin" dedi..

Heybetinden eridim, dağıldım.

Sevgisinden parçalandım, darmadağın oldum.

Azametinin tecelli etmesinden dolayı düşüp bayıldım, Musa'nın düşüp bayılması gibi. Vecdimin sarhoşluğundan ayıldığımda bana denildi ki:

Ey Aşık!.. Bu, bizim koruduğumuz Cemaldir, perdelediğimiz güzelliktir. Seçmiş olduğumuz sevgiliden, bizim terbiye ettiğimiz Yetimden başkası Ona bakamaz. “Kulunu bir gece… götüren” (İsra, 1) sözünü duyduğun zaman, Onun bize yükseldiği, geldiği yolun üzerinde dur. Belki o zaman Bizi göreni görebilirsin. Bizden başkasına bakmayanı müşahede lütfuna mahzar olursun.

– Ey Muhammed! Arş, seni özlerken, ben Senin ellerine nasıl hizmet etmem!

İlk binek olan Burak onu beytu’l makdis’e götürdü.

Sonra ikinci binek olan Miraç, Onu dünya semasına götürdü.

Üçüncü binek olan meleklerin kanatları onu bir semadan diğer bir semaya götürdü. Böylece yedinci semaya götürüldü.

Sonra dördüncü binek olan Cebrail’in kanadı onu Sidretu’l Münteha’ya taşıdı. Sidretu’l Münteha’nın yanına gelirken Cebrail geri kaldı.

Dedi ki: Ey Cebrail! Biz bu gece senin misafirleriniz. Ev sahibi misafirinden nasıl geri kalır? Burada dost dostunu terk eder mi?

Dedi ki: Ey Muhammed! Sen Kerem sahibinin misafirisin, öncesiz kadimin davetlisisin. Eğer bir parmak ucu kadar ilerlesem, kesinlikle yanarım. “Her birimizin belli bir makamı vardır.”

Dedi ki: Ey Cebrail! Madem öyle, senin bir ihtiyacın yok mu?

Dedi ki: Evet. Sonsuzlukta sevgilinin yanına vardığında, sana: “İşte sen, işte Ben”, denildiğinde, beni Rabbinin yanında an.

Sonra Cebrail (a.s) onu öyle bir itti ki, nurdan yetmiş bin perde yırtıldı.

Ardından yeşil nurdan perdeden ibaret beşinci binek çıktı karşısına. İki ufkun arasını kaplamıştı. Ona bindi. Derken Arşa vardı..

Arş, Onun eteklerine sarıldı ve lisan-ı haliyle şöyle dedi:

– Ey Muhammed! Ne zamana kadar, karışmasından emin olarak vaktinin berraklığından içeceksin?

Bazen sevgilin seni özler, dünya semasına iner. Bazen seni huzurunda tavaf eder ve şefkatinin perdelerinin üzerine taşır. “Kulunu bir gece … götüren… Allah münezzehtir.”

Bazen sözlerinin güzelliğini sana gösterir: “ kalp gördüğünü yalanlamadı.”

Bazen Samedaniyetinin Cemalini sana gösterir: “ Göz sapmadı ve azmadı.”

Bazen melekutunun sırlarına seni muttali kılar. “Kuluna vahyettiğini vahyetti.”

Bazen Seni yakınlığının huzuruna yaklaştırır: “İki yay kadar yakın oldu, hatta daha da yakın oldu.”

Ey Muhammed! Bu, O’na susamanın, O’na özlemle sarılmanın, Onda hayrete düşmenin anıdır.

Ne taraftan Ona gideceğimi bilmiyorum. Beni mahlukatının en büyüğü yaptı. mahlukatın en büyüğü ve en şiddetlisi benim, ama en çok ondan korkan da benim.

Ey Muhammed!..

Beni yarattığı gün, Celalinin heybetinden titriyordum. Benim sütunumun üzerine “La ilahe illallah” yazdı.

İsminin heybetinden titrememem daha da arttı. “Muhammedu’r Rasulullah” diye yazınca, huzursuzluğum yok oldu, korkum ortadan kalktı.

Senin ismin kalbimin emanı, içimin huzuru ve ıstırabımın ilacı oldu. Bu, Senin isminin üzerime yazılmasının bereketidir.

Ya bir de Senin nazarının güzelliği bana yönelse?!

Ey Muhammed!

Sen alemlere rahmet için gönderilen Rasulsun.

Bu gece benim de bir payım olmalıdır.

Benim nasibim, yalan ve iftira ehlinin bana yakıştırdıkları niteliklerden, aldanmışların benimle ilgili olarak uydurdukları asılsız söylentilerden dolayı benim ateşten azade olduğuma şahitlik etmendir. Çünkü bir topluluk benim hakkımda yanılgıya düştüler de saptılar. Benim, sınırsız olanı içime aldığımı, şekli olmayanı üzerimde taşıdığımı, keyfiyeti olmayanı ihata ettiğimi sandılar.

Ey Muhammed!

Zatının sınırı, sıfatının sayıları olmayan, bana muhtaç olabilir mi?

Ya da benim üzerimde taşınır mı?

Rahman O'nun ismi, istiva da O'nun sıfatı ve niteliği olduğuna ve sıfatı ile özelliği zatıyla bütünleştiğine göre, ben O'ndan, "O" da benden değilken, benimle bütünleşir mi? Ya da benden ayrılır mı?

Vallahu yekulu'l hakka ve yehdus sebile.

Allah, hakkı söyle ve "O" doğru yola eriştirir.

(Ahzab, 4)

Evvel, Ahir, Zahir, Batın "O"dur.

Varlıkta Ondan başkası yoktur.

İBLİS'İN HİKAYESİ

Hz. Nebî s.a.v'in
Haber Verdiği Şekliyle.

Bismillahirrahmanirrahim

Alemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun. Salat ve selam ümmilerin nebisi Hz. Muhammed'in tertemiz ehlibeytinin ve bütün ashabının üzerine olsun.

Muaz b. Cebel'den, o da İbn-i Abbas'tan (R.A.) şöyle rivayet edilir:

– "Biz kalabalık bir topluluk olarak Rasulallah (S.A.V.) ile birlikte Ensar'dan bir adamın evinde bulunuyorduk. Biri dışarıdan şöyle seslendi:

– Ey ev halkı içeri girmeme izin verir misiniz? Size anlatacaklarım var.

Rasulullah (s.a.v.):

- Bu seslenenin kim olduğunu biliyor musunuz? Dedi.

– Allah ve Raslulü daha iyi bilir. Dediler.

Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki:

- O, iblis'tir. (Allah'ın laneti üzerine olsun).

Bunun üzerine Ömer b. Hattab (R.A.) dedi ki:

- Ya Rasulallah! Onu öldürmeme izin verir misin?

Rasulullah (s.a.v):

- Yavaş ol, ey Ömer! Onun bilinen bir güne kadar bekletilenlerden olduğunu bilmez misin? Bilakis, ona kapıyı açın. O, görevlidir. Dediklerini anlayın. Söylediklerini dinleyin.

İbn-i Abbas (r.a.) der ki:

– Kapıyı açtılar. Yanımıza tek gözü kör köse bir ihtiyar girdi. Yüzünde atkılı gibi on kıl vardı. Gözleri boyuna yarılmıştı. Başı fil başı gibi kocamandı. Azı dişleri domuz dişleri gibi dışarı çıkmışlardı. Dudakları Öküz dudaklarına benziyordu.

Dedi ki:

- Selam üzerine olsun, ey Muhammed! Selam üzerinize olsun, ey Müslümanlar topluluğu!

Rasulullah (S.A.V.) buyurdu ki:

- Ey melun! Duyduk ihtiyacını, ne istiyorsun?

İblis ona dedi ki:

- Ey Muhammed! Sana kendi isteğimle gelmedim, sana gelmeye mecbur edildim.

Hz. Rasulullah (s.a.v):

- Ey Melun! Seni mecbur eden nedir? Dedi.

Dedi ki: İzzet sahibi Rabbin katından bir melek geldi ve dedi ki: Allah küçülmüş, zelil ve boyun eğmiş olarak Muhammed'e (s.a.v.) gitmemi, Ademoğlunu nasıl tuzağa düşürdüğümü, anları nasıl saptırdığımı anlatmamı ve sana sorduğu her soruya doğru cevap vermemi emrediyor ve buyuruyor ki:

"İzzetim ve Celalim hakkı için eğer Ona bir tek yalan söylesen, Ona doğru söylemesen, seni rüzgarların savurduğu kuma dönüştürürüm, düşmanlarının senin durumuna sevinip şamata etmelerini sağlarım."

Ey Muhammed! Bana emredildiği gibi sana geldim. İstediğini sor. Eğer sorularına doğru cevap vermezsem, düşmanlarım benim düştüğüm duruma gülüp şamata edecekler. Hiçbir şey düşmanlarımın sevinip şamata etmesi kadar bana ağır gelmez.

Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki:

- Eğer doğru söylüyorsan, bana söyle bakalım insanlar içinde en çok kime kızarsın?

Dedi ki:

- Ey Muhammed! Allah'ın yarattıkları içinde en çok sana ve senin yolunu izleyenlere kızarım.

Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki:

- Başka kime buğzedersin?

Dedi ki: Allah'tan korkup sakınan ve kendini Allah'a adayan genç adama buğzederim.

Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki:

- Sonra kime buğzedersin? Dedi.

Dedi ki:

- Takva sahibi ve sabırlı olduğunu bildiğim alim insana.

Rasulullah (s.a.v.):

- Sonra kime? Diye sordu.

Dedi ki:

- Üç taharete devam edene buğzederim.

Rasulullah (s.a.v.):

- Sonra kime? Diye sordu.

–Fakirliğini kimseye anlatmayan, zararını şikayet etmeyen, sabreden fakire dedi.

Rasulullah (s.a.v.):

- Onun sabırlı olduğunu nasıl anlarsın? Dedi.

Dedi ki:

- Ey Muhammed! Fakirliğini üç gün üst üste kendisi gibi bir mahluk'a şikayet ederse, Allah ona sabredenlerin amelini yazmaz.

Rasulullah (s.a.v.):

- Sonra kime buğzedersin? Dedi.

Dedi ki:

- Şükreden zengine buğzederim.

Hz. Rasulullah (s.a.v.) dedi ki:

- Onun şükrettiğini nasıl anlarsın?

Dedi ki:

- Helalinden mal kazanıp onu helal yerlere harcadığını gördüğüm zaman şükreden biri olduğunu anlarım.

Rasulullah (s.a.v.) dedi ki:

- Ümmetim namaza kalktığı zaman senin halin nice olur?

Dedi ki:

- Ey Muhammed! Birden vücudumu sadık bir ter basar, titremeye başlarım.

Dedi ki:

- Niçin? Ey melun!

Dedi ki: Kul Allah için bir kere secdeye vardığında Allah onu bir derece yükseltir.

Rasulullah (s.a.v.): Ya ümmetim oruç tuttuğunda ne yapıyorsun? Diye sordu.

Dedi ki: Onlar iftar edinceye kadar bağlanırım ben.

Rasulullah (s.a.v.) : Ya hacca gittiklerinde? Dedi.

– O zaman deli olurum, dedi.

Rasulullah (s.a.v.): Kur'an okudukları zaman ne yapıyorsun? Dedi.

– Kurşun ateşte nasıl erirse, öyle eririm, dedi.

– Peki sadaka verdikleri zaman halin nice olur? Diye sordu.

Dedi ki: Sadaka veren kişi eline testere almış da beni ikiye biçiyormuş gibi olurum.

Rasulullah (s.a.v.) ona dedi ki: Ey Ebu Mürre! Niçin böyle olursun?

Dedi ki: Çünkü sadakanın dört özelliği var: Birincisi, Alllah, onun malına bereket indirir. İkincisi, onu kullarına sevdirir. Üçüncüsü sadaka onunla cehennem arasında bir perde olur. Dördüncüsü, sadakayı, hastalık ve afetleri sevme vesilesi kılar.

Hz. Rasulullah (s.a.v.) dedi ki: Hz. Ebu Bekr hakkında ne düşünüyorsun?

Dedi ki: Cahiliye döneminde bile bana itaat etmezdi, İslâm'da itaat eder mi?

Rasulullah (s.a.v.): Ömer b. Hattab hakkında ne dersin?

Dedi ki: Allah'a yemin ederim, nerede onunla karşılaşsam mutlaka kaçarım.

Dedi ki: Osman b. Affan hakkında ne düşünüyorsun?

Dedi ki: Rahman'ın meleklerinin haya ettiği kişeden ben de haya ederim.

Dedi ki: Ali b. Ebutalib için ne dersin?

Dedi ki: Keşke, ondan başabaş kurtulabilseydim, benim yakamı bıraksaydı da ben de ondan vazgeçseydim! Ama o bunu asla yapmayacaktır.

Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v.) şöyle dedi:

Ümmetimi mutlu ve seni belli bir güne kadar bedbaht eden Allah'a hamdolsun.

İblis ona şu karşılığı verdi:

– Heyhat! Heyhat! Mutluluk nere, ümmetin nere? Değil mi ki ben belli bir güne kadar yaşayacağım, ölmeyeceğim. Ümmetin adına nasıl sevinebilirsin ki?

Ben damarlarındaki kanlarına ve etlerine karışırım da beni göremezler.

Beni yaratıp da insanların tekrar diriltilecekleri güne kadar beni kendi halime bırakan Allah'a yemin ederim ki, onların tümünü, cahilini, alimini, ümmisini, okumuşunu, günahkarını, abidini mutlaka yoldan çıkaracağım. Ama Allah'ın ihsanlı kulları hariç.

Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki: Sana göre ihsanlılar kimlerdir?

Dedi ki: Ey Muhammed! Bilmez misin ki, dirhemi ve dinarı seven kimse, Allah'a ihsanla kulluk eder değildir? Bir adamın dirhem ve dinarı sevmediğini, övülmekten

hoşlanmadığını gördüğüm zaman onun ihlaslı olduğunu anlar ve onu terkederim.

Kul malı sevdikçe övulmekten hoşlandıkça, kalbi dünyanın şehvetlerine bağlı oldukça, o kimse size vasfettiğim kimseden daha çok bana itaat eder. Mal sevgisinin büyük günahlarının en büyüğü olduğunu bilmez misin?

Ey Muhammed! Bilmiyor musun ki, benim yetmiş bin oğlum vardır. Her bir oğlumun da yetmiş bin şeytanı vardır.

Bunlardan bazılarını alimleri yoldan çıkarmakla görevlendirmişim.

Bazılarını gençleri, bazısını yaşlıları azdırmakla görevlendirmişim.

Kimisine de yaşlı kadınları azdırma görevini vermişim.

Gençlerle bizim aramızda bir ihtilaf yoktur.

Çocuklara gelince, onlarla istedikleri gibi oynarlar. Kimisine abidleri, kimisine zahifleri yoldan çıkarma görevini vermişim. Onların yanına girerler ve bir halden başka bir hale, bir kapıdan başka bir kapıya çıkarırlar. Ta ki herhangi bir sebepten dolayı onlara sövünceye kadar. O zaman ihlası onlardan alırım. Artık Allah'a ihlassız ibadet ederler ve bunun farkında da olmazlar.

Bilmez misin, ey Muhammed! Rahip Barsis yetmiş yıl Allah'a ihlasla kulluk etti. Öyle ki bir sakat için dua ettiği zaman, mutlaka o sağlığına kavuşurdu. Ama ben onun

peşini bırakmadım. Nihayet zina etti, adam öldürdü ve küfre saptı. Yüce Allah, aziz kitabında onun hakkında şöyle buyurmuştur! “Tıpkı şeytan’ın durumu gibi. Çünkü şeytan insana “inkar et” dedi. İnsan inkar edince de: Ben senden uzağım, çünkü ben alemlerin Rabbi olan Allah’tan karkarım, dedi.” (Haşr, 16)

Ey Muhammed! Bilmez misin ki yalan bendendir. İlk yalan söyleyen benim. Yalan söyleyen benim arkadaşımdır. Allah adına yemin ederek yalan söyleyen de benim sevgilimdir.

Bilmez misin, ey Muhammed! Ben Adem ve Havva’ya Allah adına yemin ederek, kendilerine nasihat istediğimi söyledim?! Yalan yemin benim kalbimin neşesi, gıybet ve koğuculuk yemişim ve sevincimdir.

Yalancı şahitlik gözümün aydınlığı ve hoşnutluğumdur.

Talak’a yemin eden kimse günaha düşmek üzeredir, bu yemin bir kere veya doğru dahi olsa. Çünkü “talak”a yemin etmeyi alışkanlık haline getiren kimseye eşi haram olur ve kıyamet gününe kadar üreyip dururlar. Dolayısıyla o soydan gelenlerin tamamı zina çocuğu olur. Yani bir söz yüzünden cehenneme girerler.

Ey Muhammed! Senin ümmetinden namazı saat be saat erteleyenler var. Onlar namaza kalkmak istedikleri her seferinde yakalarına yapışırım, içlerine vesvese vererek “vakit henüz var, sen de çalışıyorsun” derim. Böylece namazı geciktirmelerini ve vaktinin dışında

kılmalarını sağlarım. Fakat vaktinin dışında kıldıkları bu namaz onların yüzlerine çarpılır.

Şayet böyle bir kimse benim vesvesemi geri çevirip beni alt ederse, bu sefer insan şeytanlardan birini yanına gönderirim. Onu meşgul ederek namazı vaktinde kılmasına engel olur.

Bu sefer de beni alt ederse, onun yakasını bırakırım.

Sonra namaza durduğunda, bu sefer ona “sağa, sola bak” derim. O da sağa sola bakar. O zaman elimle yüzünü mesh ederim, gözlerinin arasından öperim ve ona “asla doğru olmayan bir şey yaptın” derim.

Sen bilirsin ey Muhammed! Namazda sağa sola bakanın namazını Allah, yüzüne çarpar. Eğer burada da beni alt eder ve tek başına namaz kılarsa, ona acele etmesini telkin ederim. Böylece Horoz’un taneleri gagaladığı gibi yeri gagalarcasına acele ile namaz kılar.

Eğer bu kez de bana galip gelir ve cemaatle namaz kılarsa, ağzına bir gem takarım, sonra başını imamdan önce kaldırır ve imam’dan önce yere koyarım. Sen bilirsin; böyle yapanın namazı bozulur. Allah kıyamet günü bu kimsenin başını eşek başına dönüştürür. Burada da beni alt ederse, bu sefer namazda parmaklarını çıtlatmasını telkin ederim. O zaman, namazda iken beni tesbih etmiş olur. Bu sefer de beni yenerse, namazda esnemesi için ağzına üflerim. Eğer esnediği sırada ağzını kapatmazsa, şeytan, ağzından içine girer. Artık dünyaya karşı daha hırslı ve bizi daha çok dinleyip itaat eden biri olur.

Senin ümmetin için mutluluktan söz edilebilir mi?

Değil mi ki, ben yoksul birine emrederim ve derim ki; Sana namaz farz değildir. Namaz, Allah'ın nimet verdiği kimselere farzdır. Hastaya, bırak namazı, namaz sana değil, Allah'ın sağlık verdiği kimseye farzdır, çünkü Allah "Hastaya güçlük yoktur." (Nur, 61) buyurmuştur, "kendine geldiğin zaman, kaçırdığın namazı kaza edersin", derim. Böylece hasta iken namazı terkederek öldüğü için kafir olarak ölmüş olur. Allah'ın huzuruna çıktağında O'nun gazabıyla karşılaşır.

Ey Muhammed! Eğer yalan söylüyorsam veya gerçeği çarpıtıyorsam, Allah'tan beni kül'e dönüştürmesini iste!.

Ey Muhammed! Ben, ümmetinin altıda birini islamdan çıkardığım halde, ümmetinin haline mi seviniyorsun?

Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

– Ey melun! Senin meclis arkadaşın kimdir?

- Faiz yiyendir.

- Arkadaşın kimdir?

- Zina edendir.

- Seninle yatağa giren kimdir?

- Sarhoş kimsedir.

- Misafirin kimdir?

- Hırsızdır.

- Elçin kimdir?

- Büyücüdür.

- Gözünün aydınlığı kimdir?

- “Talak”a yemin eden kimsedir.

- Sevgilin kimdir?

- Cuma namazını terk edendir.

Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki: Ey Mel’un! Senin belini kıran nedir?

- Allah yolunda cihada giden atların kişnemeleridir.

- Senin cismini ne eritir?

- Günahtan dönen kimsenin tevbesi.

- Ciğerini yakıp pişiren nedir?

- Gece gündüz Allah’tan çokça bağışlanma dilemek.

- Yüzünü ne kızartır?

- Gizlice verilen sadaka

- Gözlerini ne kör eder?

- Seher vakti kılınan namaz.

- Başını ne ezer?

- Cemaatle çok namaz kılmak.

- Senin yanında insanların en mutlusu kimdir?

- Bilerek namazı terk eden kimse.

- Senin yanında insanların en bedbahtı kimdir?

- Cimrilerdir.

- Seni ne işini yapmaktan alıkoyar?

- Alimlerin meclisi.

- Nasıl yemek yersin?

- Sol elimle ve parmağımla.

- Sıcak ve kavurucu sam yelleri eserken çocuklarını nerede gölgelersin?

- İnsanın tırnakları altında.

Rasulullah (s.a.v.) buyurdu ki:

- Rabbinden kaç kere istekte bulundun?

- Rabbimden on şey istedim.

- Bunlar nelerdir, ey melun?!

- Beni Ademoğlunun mallarına ve çocuklarına ortak etmesini istedim; ortak etti. Şu ayet buna işaret etmektedir: “Mallarına, evlatlarına ortak ol, kendilerine vaadlerde bulun. Şeytan, insanlara, aldatmadan başka bir şey vaadetmez.” (İsra 64) zekatı verilmeyen her maldan, faiz ve haram karışan, kovulmuş şeytandan sakılınılmayan her maldan yerim.

Eşiyle cima ederken “euzu….” çekmeyen..“Euzu billahi mineşşeytanirraciym/Kovulmuş şeytan’dan Allah’a sığınmayan” kimse ile birlikte şeytan da cima eder. Doğan çocuk beni dinleyen, bana itaat eden biri olur.

Helâl olmayan rızkı elde etmek üzere bineğe binip yola çıkan kimseye yoldaşlık ederim.

Nitekim Allah söyle buyurmuştur: “süvarilerinle, yayalarınla onları vesveseye boğ.” (İsra, 64)

– Allah’tan bana bir ev vermesini istedim; hamam, evim oldu.

Bana bir mescid vermesini istedim; çarşılar oldu.

Bana bir Kur’an vermesini istedim; şiir oldu.

Benim de bir ezanım olmasını istedim; düdük oldu.

Bir yatak arkadaşım olmasını istedim; sarhoş oldu.

Yardımcılarımın olmasını istedim; kaderiyeciler oldu.

Kardeşlerimin olmasını istedim; mallarını günah yolunda harcayanlar “senin kardeşlerindir” dedi. Ardından şu ayeti okudu; “Saçıp savuranlar şeytanların kardeşleridir.” (İsra, 27)

Rasulullah (s.a.v.) söyle dedi:

- Her sözünü desteklemek için Allah’ın kitabından bir ayet getirsen de seni tasdik etmem.

Dedi ki:

- Ey Muhammed! Allah’tan diledim ki; Ben Ademoğullarını göreyim, ama onlar beni göremesinler. Benim, onların damarlarında kan gibi dolaşmamı, istediğim gibi içlerinde dolaşmamı, bir saat içinde bile dilesem bunu yapmamı sağlar. ALLAH bana dedi ki:

“İstediğin sana verildi.”

Ben kıyamet gününe kadar bununla övünürüm.

Benimle beraber olanlar, seninle beraber olanlardan daha fazladır.

Adem'in zürriyetinin çoğu kıyamet gününe kadar benimle olacaktır.

Bir çocuğum var; adını Ateme koydum. Kul, yatsı (Ateme) namazını kılmadan uyursa, bu çocuğum gidip onun kulağına işer. Eğer böyle olmasaydı, namazı kılmadan insanların gözüne uyku girmezdi.

Bir çocuğum var adını "Mütekazi" koydum. Bir kul, gizlice salih bir amel işler ve bunu izlemek isterse, "Mütekazi", insanlar arasında bu amelini açıklamasını durmadan ondan ister. Sonunda kul, işlediği bu ameli insanlara haber verir. Böylece Allah, yüz sevabın doksan dokuzunu siler, geride bir sevap kalır. Çünkü gizlice işlenen her salih amele yüz sevap verilir.

Bir çocuğum var; adını "Kahil" koydum. Alimlerin meclisinde ve hatibin hutbesini irad ettiği esnada insanların gözlerine sürme sürer. Dolayısıyla uyuyup alimlerin sözlerini dinlememelerini sağlar. Bu yüzden onlara hiçbir zaman sevap yazılmaz.

Bir kadın evinden dışarı çıktığı zaman, bir şeytan arkasına, biri de içine kurulur. Ona bakanlara onu süslü gösterirler. Ona "ellerini çıkar" derler. O da çıkarır. Tırnağı görününce de onu kirletirler.

Ey Muhammed! Saptırma hususunda benim bir etkinliğim yoktur.

Ben sadece bir vesveseci, bir cazip göstermeye çalışan bir süslemeciyim.

Eğer saptırmak benim elimde olsaydı, yeryüzünde “la ilahe illallah, Muhammedur rasulullah” diyen, oruç tutan, namaz kılan bir tek kişi bırakmaz, mutlaka saptırırdım.

Nitekim Ey Muhammed! Hidayet hususunda da Senin bir etkinliğin yoktur. Sen sadece bir Nebi, Rasul, bir tebliğcisin. Eğer insanları doğru yola iletmek senin elinde olsaydı, yer yüzünde bir tek kafir bırakmazdın. Sen, Allah’ın insanlara sunduğu delilisin.

Ben, ezelde bedbahtlığına hükmedilenler için bir sebebim.

Mutlu, Allah’ın daha anasının karnında iken mutluluğuna hükmettiği kimsedir.

Bedbaht, Allah’ın daha anasının karnında iken bedbahtlığına karar verdiği kimsedir.

Bunun üzerine Rasulullah (S.A.V.) şu ayetleri okudu;

“Onlar ihtilafa düşmeye devam edecektir. Ancak Rabb’inin merhamet ettikleri müstesnadır.” (Hud, 119-120)

Ardından şu ayeti okudu;

“*Allah’ın emri mutlaka yerine gelecek, yazılmış bir kaderdir.”* (Ahzab, 38)

Sonra Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

– Ey Ebu mürre! Tevbe edip Allah’a dönmez misin, ki ben de sana Cenneti garanti edeyim?!

Dedi ki:

- Ya Rasulallah! İş bitmiş, kıyamet gününe kadar olacakları yazan kalemin mürekkebi kurumuştur. Seni Nebilerin efendisi, Cennet ehlinin hatibi kılar. Seni seçip kendine has kılan, beni de bedbahtların efendisi ve Cehennem ehlinin hatibi kılan Allah münezzehtir.

Ben kovulmuş bir bedbahtım. Sana söyleyeceklerim bunlardır ve ben doğruyu söyledim."

Başta da, sonda da, açıkta da, gizlide de alemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

Salat ve selam Efendimiz, ümmi Nebi Hz. Muhammed aleyhisselamın, ehlibeytinin, dostlarının, tüm ashabının ve ümmetinin üzerine olsun.

Selam gönderilmiş Rasullere.

Hamdolsun alemlerin Rabbi Allah'a.

Varlık Ağacı

Muhyiddîn İbn Arabi

Ey dostum! Ey Ebu Muhammed!..
Selam, Allah'ın salih kullarının ve senin üzerine olsun, rahmet ve bereketiyle, rızasıyla..
Bilin ki ben, size Rabbimin izniyle nasihat ediciyim.
Ey Kardeşim!.. Bil ki, bu risale, Allah'ın sana yönelik en büyük lütuflarından, en değerli hediyelerinden biridir.
Sakın ey kardeşim! "ey bu risaleyi yazan! Benim makamımı ve benim kim olduğumu bilemedin" diyerek nefsini perdeleme. Çünkü bu sözlerle seni kastetmedim. Aksine hakikatlerin gerektirdiği gibi konuştum.
Ki hakikatler bunları tam anlamıyla kuşatıp sınırlandırmış, eksiksiz bir şekilde güvenilecek tarzda açığa çıkarmıştır. Bu sınırlandırmanın içine girmeyen hiçbir Rasul, hiçbir Nebi ve hiçbir Veli yoktur.
Ey bu risaleyi okuyan kimse!
Bu topluluklardan, bu tabakalardan birine mensup olman kaçınılmazdır. İstediğin gruptan olduğunu iddia et. Sana bu hak verilmiştir.
Eğer sadece meleklik iddiasında bulunursan veya Risalet yahut Nübuvvet ya da herhangi bir şey iddiasında bulunursan, hakikatler seni zorlayacak, kulluğa döndürecektir.
Eğer korunursan asıl zeminine döneceksin.
Şayet şeref ve yücelik gözüyle baktıysan, bu durumda şükrü eda etmek için alabildiğine kararlı çalışmak ve cehd etmek gerekir.

Muhyiddin İbn Arabi

978-975-8833-412